

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ציון במשפט תפדה לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2025

הובא לדפוס באמצעות $\text{\LaTeX}$ ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תְּקֻלָּה עַל יְדֵי וְלֹא אֶכְשֶׁל
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וַיִּשְׁמַח בִּי חֲבִירִי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֶסוּר וְלֹא עַל אֶסוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבִירִי
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וְאַשְׁמַח בָּהֶם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:
גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדִי שֶׁיֵּבִיאֵנִי תִלְמוּד זֶה לִידי מַעֲשֶׂה וְלִידי מִדּוֹת
יִשְׁרׁוֹת וְלִידי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוא וּשְׁכִינָתִיה בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ וַיְהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים
ג בבא בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים ה מכות
ג פרקים ו שבועות ח פרקים ז עדויות ח פרקים ח ע"ז
ה פרקים ט אבות ו פרקים י הוריות ג פרקים
בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות
ואתר כל אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אֲרֻבָּעָה אַבּוֹת נִזְקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁישׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שֶׁדֶּרֶכָּן לִילֵךְ וְלִהְזִיק כַּהֲרִי הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לִילֵךְ וְלִהְזִיק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁדֶּרֶכָּן לִהְזִיק וְשִׁמְיָרְתָּן עָלֶיךָ וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשִׁמְיָרְתּוֹ הַכְּשָׁרְתִּי אֶת נֶזְקוֹ הַכְּשָׁרְתִּי בְּמַקְצֵת נֶזְקוֹ חֲבַתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נֶזְקוֹ כִּפְּהֶכָּשֶׁר כָּל נֶזְקוֹ נִכְסִים שָׁאִין בָּהֶן מַעִילָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוּרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכֻלָּל הַנֶּזֶק וְהַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתַשְׁלוּמֵי:

ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לִגְח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לֶאֱכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הָרֶגֶל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר

בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ וְשׁוֹר הַמוּעֵד וְשׁוֹר הַמְּזִיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזֹּאֵב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלָּס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוּעָדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבוֹת אֵינָן מוּעָדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוּעֵד לְעוֹלָם מֵה בֵּין תָּם לְמוּעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק מְגוּפוֹ וְמוּעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

כִּיצַד הָרֶגֶל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיתָה מִבְּעֻטָּת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק דֶּרֶסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנָפַל עַל כְּלִי אֲחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאֲחֵרוֹן מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק הַתִּרְנָגוּלִים מוּעָדִין לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֵדֵס וְשִׁבְרָ אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק:

כִּיצַד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל אֶת הָרֹאשׁוֹ לָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֶכְלָה כְּסוּת אוֹ כְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר וְאִם נִהְיִיתָ מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִיתָ כִּיצַד (מְשִׁלִּים) מֵה שְׁנֵהֲנִיתָ אֶכְלָה מִתּוֹךְ הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִיתָ מִצְדֵי הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שֶׁהִזִּיקָה מִפֶּתַח

הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה שְׁנֵה־נִית • מֵתוֹךְ הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה
שֶׁהִזִּיקָה:

א הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶז • וְשִׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים •
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִין • הַכֶּלֶב שֶׁנֹּטֵל הַחֲרָרָה
וְהַלֵּךְ לַגָּדִישׁ • אֲכָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ • עַל הַחֲרָרָה
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • וְעַל הַגָּדִישׁ מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק:

ד אֵיזָה הוּא תָם • וְאֵיזָה הוּא מוֹעֵד • מוֹעֵד כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ
שְׁלֹשָׁה יָמִים • וְתָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים • דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוּדָה • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוֹעֵד שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים •
וְתָם כָּל שֶׁיְהוּ הַתִּינוּקוֹת מִמֶּשֶׁמְשִׁין בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ:

ה שׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד • נִגַּח • נִגְף • נִשְׁךְ • רִבְצֵן •
בַּעֲט • בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק •
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר גֵּזֶק שָׁלֹם • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצִי גֵזֶק •
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלַעַל עַל הַשֵּׁן
וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהוּא פָּטוּר • הַחֲמִיר עָלֵיהֶם
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַקֶּרֶן
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • לְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּחֱמִיר עָלֶיהָ
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • אָמְרוּ לוֹ דִּין לָבֵא מִן הַדִּין
לִהְיוֹת כְּנֶדוֹן • מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים חֲצִי גֵזֶק • אִף בְּרִשּׁוֹת
הַנֶּזֶק חֲצִי גֵזֶק • אָמַר לָהֶם אֲנִי לֹא אֶדּוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן • אֲנִי אֶדּוֹן
קֶרֶן מִרְגֵּל • וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלַעַל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • הַחֲמִיר בְּקֶרֶן • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַשֵּׁן

וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק־ אֵינוֹ דִּין שְׁנַחֲמִיר בְּקָרָן־ אָמְרוּ
לֹא דִּיּוֹ לָבֵא מִן הַדִּין לִהְיוֹת בְּגִדּוֹן־ מֵהַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים חֲצִי
נֶזֶק אֶף בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק חֲצִי נֶזֶק:

^א אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם בֵּין שׁוֹגֵג־ בֵּין מְזִיד־ בֵּין עֵר־ בֵּין יָשׁוּן־
סָמָא אֶת עֵין חֲבִירוֹ וְשִׁבַּר אֶת הַכֵּלִים־ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלֵם:

פרק ג

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וּבֵא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ־
וְשִׁבְרָה פְטוֹר־ וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהַחֲלַק אֶחָד בְּמִים־
אוֹ שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה חֵיב־ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּין חֵיב־
בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין פְטוֹר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית־ וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרֹו־
בְּקוֹצִים־ וְגֵדֵר שֶׁנֶּפֶל לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֵרִים־
חֵיב בְּנִזְקוֹ:

^ג הַמוֹצִיא אֶת תִּבְנֹו וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְזָבִלִים־
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ רֶבֶן
שֶׁמַּעֲזוֹן בֶּן גְּמַלְיָאל אוֹמֵר כָּל הַמִּקְלָקְלִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְהִזְקוּ־ חֵיבִין לְשֵׁלֶם־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ הַהוֹפֵךְ אֶת
הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ:

י שְׁנֵי קְדָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן
וְנִפְלָ וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרִאשׁוֹן חֵיב בְּגִזְקֵי שְׁנֵי:

ה זֶה בָּא בְּחִבִּיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה
בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה פָּטוּר שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֶךְ וְלִזְה רְשׁוּת
לְהֵלֶךְ הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבְעַל חִבִּית אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה
חִבִּית בְּקוֹרָה פָּטוּר בְּעַל הַקוֹרָה וְאִם עָמַד בְּעַל הַקוֹרָה
חֵיב וְאִם אָמַר לְבַעַל חִבִּית עֲמֹד פָּטוּר הִיָּה בְּעַל חִבִּית
רִאשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה חִבִּית בְּקוֹרָה חֵיב
וְאִם עָמַד בְּעַל חִבִּית פָּטוּר וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עֲמֹד
חֵיב וְכֵן זֶה בָּא בְּגִירוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

י שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּרִשׁוּת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד
מְהַלֵּךְ אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה שְׁנֵיהֶם
פָּטוּרִין:

י הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הָרַבִּים בְּרִשׁוּת
הָרַבִּים וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק
בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר חֵיב:

ח שְׁנֵי שְׁוָרִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה אֶת זֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר
חֲצִי גִזָּק שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד מוּעָד בֵּתָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק
שְׁלֵם תָּם בַּמוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי גִזָּק וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁחִבְּלוּ זֶה בָּזֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בַּמוּעָד
וּמוּעָד בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בֵּתָם וְתָם

בְּאָדָם. אָדָם בְּתָם מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם. תָּם בְּאָדָם
מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִף תָּם שְׁחָבֵל
בְּאָדָם. מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

ט שׁוֹר שָׁוָה מָנָה שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה
יָפָה כָּלוּם. נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר
שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כָּלוּם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר עַל
זֶה נֶאֱמַר וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. אָמַר
לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְכֵן הִלְכָה. קִיַּמְתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי
וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. וְלֹא קִיַּמְתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יִחָצוּ. וְאִיזָה זֶה
שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְהַנִּבְלָה יָפָה
חֲמִשִּׁים זוּזִים. שֶׁזֶּה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וְחָצִי הַמֵּת. וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי
הַחַי וְחָצִי הַמֵּת:

י יֵשׁ חֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ.
פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ
שְׁבִישׁ פְּטוֹר. וְהוּא שְׁבִישׁ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין
עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת שְׁנֵי פְטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ.
וְהִפִּיל אֶת שְׁנֵי חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֵיִיב. וְהוּא
שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ פְטוֹר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ
בְּשַׁבָּת חֵיִיב. וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבָּת פְּטוֹר.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

יא שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹזֵק). זֶה אוֹמֵר
שׁוֹרָךְ הִזִּיק. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִי אֶלָּא בְּסִלַּע לָקָה. הַמוֹצִיא

מחבירו עליו הראיה. היו שנים רודפין אחר אחד. זה
אומר שורף הזיק. וזה אומר שורף הזיק. שניהם פטורין.
אם היו שניהם של איש אחד. שניהם חייבים. היה אחד
גדול. ואחד קטן. הנזק אומר גדול הזיק. והמזיק אומר
לא כי. אלא קטן הזיק. אחד תם ואחד מועד. הנזק
אומר מועד הזיק. והמזיק אומר לא כי. אלא תם הזיק.
המוציא מחבירו עליו הראיה. היו (הנזקין) שנים. אחד
גדול ואחד קטן. והמזיקים שנים. אחד גדול ואחד קטן.
הנזק אומר גדול הזיק את הגדול. וקטן את הקטן. והמזיק
אומר לא כי. אלא קטן את הגדול. וגדול את הקטן. אחד
תם ואחד מועד. הנזק אומר מועד הזיק את הגדול. ותם
את הקטן. והמזיק אומר לא כי. אלא תם את הגדול.
ומועד את הקטן. המוציא מחבירו עליו הראיה.

פרק ד

שור שנגח ארבע וחמשה שורים. זה אחר זה. ישלם
לאחרון שבהם. ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.
ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון
נשפר. דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר שור שוה
מאתים שנגח שור שוה מאתים. ואין הנבלה יפה כלום.
זה נוטל מנה. וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שוה
מאתים. האחרון נוטל מנה. ושלפניו זה נוטל חמשים וזו
זה נוטל חמשים וזו. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים.

הַאֲחֵרוֹן נוֹטֵל מִנֶּה וְשִׁלְפָנָיו חֲמִשִּׁים זָוִי וְשָׁנִים הָרָאשׁוֹנִים
 דִּינָר זָהָב:

ב שוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאִינוּ מוּעָד לְשְׂאִינוּ מִינוֹ מוּעָד
 לְאָדָם וְאִינוּ מוּעָד לְבִהֶמָּה מוּעָד לְקִטְנִים וְאִינוּ מוּעָד
 לְגְדוּלִים אֵת שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם וְאֵת
 שְׂאִינוּ מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גִזְק אָמְרוּ לְפָנֵי רַבִּי יְהוּדָה
 הֲרִי שֶׁהוּא מוּעָד לְשִׁבְתוֹת וְאִינוּ מוּעָד לְחֹל אָמַר לָהֶם
 לְשִׁבְתוֹת מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם לִימוֹת הַחֹל מְשַׁלֵּם חֲצֵי גִזְק
 אֵימַתִּי הוּא תָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמֵי שִׁבְתוֹת:

ג שוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַל לְשׁוֹר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ
 שֶׁנִּגְחַל לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל פָּטוֹר שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹר רֵעֵהוּ וְלֹא
 שׁוֹר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַל לְשׁוֹר שֶׁל גּוֹי
 פָּטוֹר וְשֶׁל גּוֹי שֶׁנִּגְחַל לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָם בֵּין מוּעָד
 מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם:

ד שוֹר שֶׁל פֶּקַח שֶׁנִּגְחַל שׁוֹר שֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיֵב
 וְשֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שֶׁנִּגְחַל שׁוֹר שֶׁל פֶּקַח פָּטוֹר
 שׁוֹר שֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שֶׁנִּגְחַל בֵּית דִּין מַעֲמִידִין
 לָהֶן אֶפְסֹרְטוֹפּוֹס וּמַעֲמִידִין לָהֶם בְּפָנֵי אֶפְסֹרְטוֹפּוֹס נִתְפַּקַּח
 הַחֵרֶשׁ נִשְׁתַּפָּה הַשׁוֹטָה וְהַגְדִּיל הַקָּטָן חָזַר לְתִמּוּתוֹ
 דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר רַבִּי יוֹסִי אָמַר הֲרִי הוּא בְּחִזְקָתוֹ שׁוֹר
 הָאֶצְטָדִין אִינוּ חֵיֵב מִיתָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגַּח וְלֹא שִׁיגִיחוּהוּ:

ה שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הָאָדָם וּמֵת. מוֹעֵד מְשִׁלִּים כִּפָּר. וְתָם פְּטוּר מִן הַכֹּפֶר. וְזֶה חִיבִים מִיתָה. וְכֵן בִּבְנִין. וְכֵן בְּבֵת. נִגְחַת עֶבֶד אוֹ אִמָּה. נוֹתֵן שְׁלֵשִׁים סְלָעִים. בֵּין שֶׁהוּא יָפָה מֵאָה מִנֶּה. וּבֵין שְׂאִינוֹ יָפָה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכֶּתֶל. וְנָפַל עַל הָאָדָם. נִתְכַּוֵּן לְהַרְגוֹ אֶת הַבְּהֵמָה. וְהָרַג אֶת הָאָדָם. לְגוֹי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל. לְנַפְלִים וְהָרַג בֶּן קִימָא. פְּטוּר:

י' שׁוֹר הָאִשָּׁה. שׁוֹר הֵיתוּמִים. שׁוֹר הָאֶפֶסְטְרוֹפֹס. שׁוֹר הַמְדָּבָר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין. הָרִי אֵלּוֹ חִיבִים מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמְדָּבָר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. (וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין.) פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה. לְפִי שְׂאִין לָהֶם בָּעֲלִים:

ח שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהַסְקָל. וְהַקְדִּישׁוּ בְּעֲלִיוֹ אִינוּ מְקַדְּשִׁי. שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. הַקְדִּישׁוּ בְּעֲלִיוֹ. מְקַדְּשִׁי. וְאִם שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ מוֹתֵר:

ט מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר. וְלִשְׂזוֹכֵר. נִכְנְסוּ תַּחַת הַבָּעֲלִים. מוֹעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק. קָשְׁרוֹ בְּעֲלִיוֹ בְּמוֹסָרָה. וְנָעַל בְּפָנָיו כְּרָאוּי. וַיֵּצֵא וְהִזִּיק. אֶחָד תָּם. וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם חֵיב. וּמוֹעֵד פְּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעֲלִיוֹ. וְשִׁמּוֹר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין לוֹ שְׁמִירָה. אֶלָּא סָבִין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ.
אם עד שלא נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה.
משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד. וכן פרה שנגחה
את השור ונמצא ולדה בצדה ו אין ידוע אם עד שלא
נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה. משלם חצי נזק מן
הפרה ורביע נזק מן הולד:

ב הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ושברתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם
חזקה בהן. בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות.
בעל החצר חייב. הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם חזקה
בהן. בעל הפירות חייב. ואם הכניס ברשות. בעל החצר
חייב:

א הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות. נגחו שורו
של בעל הבית. או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור.
נגח הוא שורו של בעל הבית חייב. נפל לבורו והבאיש
מימיו חייב. היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכפר.
ואם הכניס ברשות. בעל החצר חייב. רבי אומר בכלן
אינו חייב. עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

ד שור שהיה מתכוין לחבירו. והכה את האשה ויצאו
ילדיה פטור מדמי ולדות. ואדם שהיה מתכוין לחבירו.

והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד
משלם דמי ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד
שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון
בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמין
את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל
נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גזירת פטור:

ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או
ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד
ופתחו לרשות היחיד אחר חייב החופר בור ברשות
הרבים ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אחד החופר
בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב אם בן למה נאמר
בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל
שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה
טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק
בו חייב:

י בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו
והשני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון ובא השני
ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכריה
חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו
ונשתברו חמור וכליו ונתקרו עו חייב על הבהמה ופטור

עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיב. בֶּן אוֹ
בֵּת. עֶבֶד אוֹ אִמָּה פָּטוּר:

^א אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בַּהֲמָה. לְנִפְלֹת הַבּוֹר. וְלִהְפָּרֶשֶׁת
הַר סִינִי. וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֹל. וְלִהְשֵׁבֶת אֲבֵדָה. לְפָרִיקָה.
לְחִסּוּמָה. לְכִלְאִים. וּלְשֵׁבֶת. וְכֵן חִיָּה וְעוֹף. כִּיּוֹצֵא בָהֶן. אִם
כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֲלֹא שֶׁדִּבֶּר הַפְּתוּב בַּהוּוֹה:

פרק ו

הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. לֹא נָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
חֵיב. נִפְרָצָה בְּלִילָה. אוֹ שֶׁפִּרְצוּהָ לְסֻטִּים. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חֵיבִים:

^ב הַנִּיחָה בַּחֲמָה. אוֹ שֶׁמָּסְרָהּ לְחָרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וַיִּצָּאָה
וְהִזִּיקָה חֵיב. מָסְרָהּ לְרוּעָה. נִכְנָס רוּעָה תַּחְתּוּיוֹ. נִפְלָה
לְגִינָה וְנִהְיָתָ. מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁנִּהְיָתָ. יִרְדָּה כְּדִרְכָּה וְהִזִּיקָה.
מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. כִּיּוֹצֵא מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. שְׁמִין בֵּית
סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כַּמָּה הֵיטָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲכֻלָּה פִּירוֹת גְּמוּרִים מְשֻׁלָּם פִּירוֹת גְּמוּרִים.
אִם סָאָה סָאָה אִם סָאֲתִים סָאֲתִים:

^ג הַמְּגֵדִישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. וְאֲכָלְתָּן
בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. פָּטוּר. וְאִם הִזִּיקָה בָּהֶן. בַּעַל
הַגֵּדִישׁ חֵיב. וְאִם הַגֵּדִישׁ בְּרִשּׁוֹת. בַּעַל הַשָּׂדֶה חֵיב:

י השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים ה"ה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

י גַּץ שִׁיָּצָא מִתַּחַת הַפֶּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמַל שֶׁהִיָּה טָעוֹן פֶּשְׁתָּן וְעֵבֶר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְנִכְנָס פֶּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בָּנְרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בַּעַל הַגָּמַל חֵיב הַנִּיחַ הַחֲנוּנִי נָרוֹ מִבַּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה שֶׁמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֵא בְּשׁוֹר וְשֶׁה בִּלְבָד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וְטָבְחוֹ וּמָכְרוֹ וְגוֹמֵר אֵין הַגֹּנוֹב אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה:

ב גֹּנוֹב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אַחֲרִים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וּמָכַר בְּשֶׁבֶת גֹּנוֹב וּמָכַר לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גֹּנוֹב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים גֹּנוֹב מִשְׁלֵם אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו גֹּנוֹב וְטָבַח וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וְטָבַח לְרִפּוּאָה אוֹ לְכֻלְבִּים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה הַשּׁוֹחֵט חוֹלִין בַּעֲזָרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ:

ג גִּנְבַּעַל פִּי שְׁנַיִם וְטַבַּח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זֹמְמִין.
 מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גִּנְבַּעַל עַל פִּי שְׁנַיִם וְטַבַּח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם
 אֲחֵרִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זֹמְמִין. הָרֵאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה.
 נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זֹמְמִין. הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהֵם
 מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זֹמֵם. בְּטִלָּה
 עֵדוּת שְׁנִיָּה. אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים זֹמֵם. בְּטִלָּה כָּל הָעֵדוּת.
 שְׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גִּנְבַּעַל עַל פִּי שְׁנַיִם וְטַבַּח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד. אוֹ
 עַל פִּי עֶצְמוֹ. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גִּנְבַּעַל וְטַבַּח בְּשִׁבְתָּ גִּנְבַּעַל וְטַבַּח לַעֲבוֹדַת
 אֱלִילִים. גִּנְבַּעַל מְשַׁלֵּם אָבִיו וּמֵת אָבִיו. וְאַחֵר כֶּךָ טַבַּח וּמָכַר.
 גִּנְבַּעַל וְהַקָּדִישׁ וְאַחֵר כֶּךָ טַבַּח וּמָכַר. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר קָדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וָתֶם מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
 וַחֲמִשָּׁה. שְׂאֵין חֵיב בְּאַחֲרֵי־וָתֶם פְּטוּר:

ה מָכְרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ. אוֹ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בֹּ
 שׁוֹתְפוֹת. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנָבְלָה בִּידּוֹ. הַנוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גִּנְבַּעַל
 בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטַבַּח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגִּנְבַּעַל
 חוּץ מִרְשׁוֹתָם. וְטַבַּח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגִּנְבַעַל וְטַבַּח
 וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
 אֲבָל גִּנְבַעַל וְטַבַּח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פְּטוּר:

יְהִי מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיּהוּ
אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חֵיב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת
בְּנוֹ. אוֹ לְבַעַל חֻבּוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר.
וְלִשְׂכָר. וְהִיא מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר.
הַגְּבִיּהוּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חֵיב:

י אֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגִדְלִין
בְּסוּרְיָא וּבְמִדְבָּרוֹת שְׂבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין
בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקְּדָשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
הַטְּהוֹרוֹת. וְלֹא יְגִדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יְגִדֵּל
אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם כֵּן הִיא קְשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֶת. אֵין
פוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיוֹנִים. אֲלֵא אִם כֵּן הִיא רְחוּק מִן הַיִּשּׁוּב
שְׁלֵשִׁים רִיס:

פרק ח

הַחוֹבֵל בַּחֲבִירוֹ חֵיב עָלָיו מִשּׁוֹם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק.
בְּצַעַר. בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבִבְשָׁתָּ. בְּנִזְק כִּי־צַד.
סָמָא אֶת עֵינוֹ. קָטַע אֶת יָדוֹ. שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאֵין אוֹתוֹ
כְּאִלוֹ הוּא עֹבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק. וְשִׁמִּין כְּמָה הִיא יָפָה וְכְמָה
הוּא יָפָה. צַעַר. כְּנָאוֹ בְּשִׁפּוּד. אוֹ בְּמִסְמָר. וְאַפִּילוּ עַל
צַפְרָנוֹ. מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כְּמָה אָדָם
כִּי־יוֹצֵא בָּזָה. רוֹצֵה לְטוֹל לַהֲיוֹת מִצִּטָּעַר כִּדְּרַפּוּי. הִכְהוּ
חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בוֹ צִמְחִים. אִם מִחֲמַת הַמָּכָה חֵיב.
שֶׁלֹא מִחֲמַת הַמָּכָה פְּטוֹר. חֵיתָהּ וְנִסְתָּרָהּ חֵיתָהּ וְנִסְתָּרָהּ.

חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. חֵיתָה כָּל צָרָכָה. אֵינוֹ חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. שֶׁבֶת
 רוֹאִין אוֹתוֹ בְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. שְׂכָבֵר נָתַן לוֹ דְּמֵי
 יָדוֹ וְדְמֵי רִגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ. הַמְּבִישׁ
 אֶת הָעֵרוֹם. הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא. וְהַמְּבִישׁ אֶת הַיֵּשֶׁן חֵיב.
 וַיֵּשֶׁן שְׂבִישׁ פָּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ. חֵיב עַל
 הַנֶּזֶק. וּפָטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שְׁנַאֲמַר וְשָׁלַחַה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
 בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חֵיב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיֵּהָא מִתְכוּוִּין:

בִּזְה חֲמֹר בְּאֶדָם מִבְּשׁוֹר. שֶׁהָאֶדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי
 שֶׁבֶת וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
 נֶזֶק. וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת:

אֵל הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה.
 וְהַחֹבֵל בְּחֻבְרֵי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. חֵיב בְּכָלֶן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד
 עֲבָרִי. חֵיב בְּכָלֶן. חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בְּזֶמֶן שֶׁהוּא שְׁלוֹ. הַחֹבֵל
 בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים חֵיב בְּכָלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין
 לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

דִּ חֲרִשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם
 שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעַתָּן רָעָה.
 הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. אֲבָל
 מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זֶמֶן. נִתְּגַרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד.
 חֵיבִין לְשִׁלֵּם:

ה' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה. החובל בחבירו בשבת פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו. פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות זוז. הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפך בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חייבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָיו קָטַע אֶת יָדָיו שֶׁבֶר אֶת
 רִגְלָיו חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו שֶׁבֶר
 אֶת כַּדֵּי חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר פְּטוֹר. עָשָׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 עַל מִנַּת לַפְטוֹר. חֵיב. בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

פרק ט

הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֶשְׂאֵן כָּלִים. צָמַר וְעֶשְׂאֵן בְּגָדִים. מְשַׁלֵּם
 כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. גְּזוּל פָּרָה מְעַבְרָת וְיִלְדָּה. רָחֵל
 טְעוּנָה וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם דָּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לִילֵד. דָּמֵי רָחֵל
 הָעוֹמֶדֶת לִגְזֹז. גְּזוּל פָּרָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיִלְדָּה. רָחֵל
 וְנִטְעָנָה אֶצְלוֹ וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. זֶה הַכָּלָל כָּל
 הַגְּזֻלָּנִים. מְשַׁלְּמִין כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה:

^ב גְּזוּל בַּהֲמָה וְהַזְקִינָה. עֲבָדִים וְהַזְקִינוּ. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת
 הַגְּזֻלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָךְ
 לַפְּנִיךְ. גְּזוּל מִטְּבַע וְנִסְדֵּק. פִּירוֹת וְהִרְקִיבוּ. זֵין וְהַחְמִיץ.
 מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. מִטְּבַע וְנִפְסָל. תְּרוּמָה וְנִטְמָאת.
 חֶמֶץ וְעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסֶח. בַּהֲמָה וְנִעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה. אוֹ
 שִׁנְפָּסָלָה מֵעַל גְּבִי מִזְבֵּחַ. אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵא לְסֶקֶל. אוֹמֵר
 לוֹ הָרִי שְׁלָךְ לַפְּנִיךְ:

^ג נָתַן לְאוֹמְנִים לְתַקֵּן וְקִלְקְלוּ. חֵיבִים לְשֵׁלֵם. נָתַן לְחֹרֶשׁ
 שָׂדֶה תִּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן. וְקִלְקַל. חֵיב לְשֵׁלֵם. הַבְּנָאִי
 שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְסִתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְשֶׁבֶר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ

שֶׁהַזֵּיק חָיֵב לְשֵׁלֵם. הִיָּה סוֹתֵר מִצֵּד זֶה. וְנִפְל מִצֵּד אֲחֵר.
פְּטוֹר. וְאִם מִחֲמַת הַמֶּכֶּה חָיֵב:

ד' הַנוֹתֵן צֶמֶר לְצַבֵּעַ וְהַקֹּדִיחוֹ יוֹרֶה. נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ.
צָבְעוּ כָּאוֹר. אִם הִשְׁבַּח יִתֵּר עַל הַיִּצִּיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַיִּצִּיָּאָה. וְאִם הַיִּצִּיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַשְּׁבַח. לְצַבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם. וְצָבְעוּ שְׁחֹר. שְׁחֹר. וְצָבְעוּ
אָדוֹם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַל הַיִּצִּיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיִּצִּיָּאָה.
וְאִם הַיִּצִּיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁבַח:

ה' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ. יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
(אֶפִּילוֹ) לְמַדִּי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ. וְלֹא לְשְׁלוּחוֹ. אֲבָל נוֹתֵן
לְשָׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו:

ו' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל
הַקֶּרֶן. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִפְּחוֹת מְשֻׁה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֵינוּ צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל
הַחֲמִשׁ. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִשְׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו:

ז' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. הִרִי זֶה מְשֻׁלֵּם
חֲמִשׁ עַל חֲמִשׁ. עַד שִׁיתִּמָּעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מְשֻׁה פְּרוּטָה.
וְכֵן בַּפְּקָדוֹן. אוֹ בַתְּשׁוּמַת יָד. אוֹ בַּגָּזֵל. אוֹ עָשָׂק אֶת עַמִּיתוֹ.
אוֹ מִצָּא אֲבִידָה וְכַחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקֵר. הִרִי זֶה מְשֻׁלֵּם

קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נֶאֱבֹד מִשְׁבִּיעֶדָּא
אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ מִשְׁלֵם קָרַן
הוֹדָה מִעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם:

הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נִגְנֵב מִשְׁבִּיעֶדָּא אָנִי וְאָמַר אָמֵן
וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁגָנְבוּ מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל הוֹדָה
מִעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם:

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שָׁאִין לוֹ לֹא
וּבִעָלִי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הָאוֹמֵר לְבָנוֹ קוֹנֵם אִי אֶתָּה נִהְיָה מִשְׁלִי אִם מֵת יִירָשְׁנוּ
בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ אִם מֵת לֹא יִירָשְׁנוּ וַיִּחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו
וְאִם אֵין לוֹ לֹא וּבִעָלִי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הַגּוֹזֵל אֶת הָגֵר וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְכֹהֲנִים וְאִשָּׁם לְמִזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוֹשֵׁב לִי לִכְהֵן וְגוֹמֵר
הִיָּה מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאִשָּׁם וּמַת הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לְבָנָיו
וְהָאִשָּׁם יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב וַיִּמָּכֵר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה:

נָתַן הַכֶּסֶף לְאִנְשֵׁי מִשְׁמֵר וּמַת אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין
לְהוֹצִיא מִיָּדָם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה
נָתַן הַכֶּסֶף לְהַוִּירֵב וְאִשָּׁם לִידְעָה יֵצֵא אִשָּׁם לְהַוִּירֵב
וְכֶסֶף לִידְעָה אִם קָיָם הָאִשָּׁם יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יִדְעָה וְאִם

לֹא יִחְזִיר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֵר שֶׁהֵמְבִיא גָזִילוּ עַד שֶׁלֹּא
הֵבִיא אֶשְׁמוֹ יֵצֵא הֵבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גָזִילוּ לֹא
יֵצֵא נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ אֵין הַחֲמִשׁ
מֵעַכְבָּ:

פרק י

הַגִּזְלוֹל וּמֵאכִיל אֶת בָּנָיו וְהֵנִיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ אַחֲרִיּוֹת חִיבִין לְשָׁלֵם אֵין
פּוֹרְטִין לֹא מִתִּיבַת הַמוֹכְסִין וְלֹא מִכִּיס שֶׁל גִּבְאִין וְאֵין
נוֹטְלִין מֵהֶם צִדְקָה אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן
הַשּׁוּק:

^א נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוּרוֹ וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֵר גָּזִלוּ
לְסֻטִּים אֶת כֶּסֶתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כֶּסֶת אַחֶרֶת הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיאֲשִׁין מֵהֶן הַמְצִיל מִן הַנֶּהָר אוֹ מִן
הַגִּיס אוֹ מִן הַלְסֻטִּים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא נֶאֱמַנָת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר.
מִכָּאֵן יֵצֵא נָחִיל זֶה וּמֵהֶלֶךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבִירוֹ לְהַצִּיל אֶת
נָחִילוֹ וְאִם הִזִּיק מִשָּׁלֵם מֵה שֶׁהִזִּיק אֲבָל לֹא יִקּוֹץ אֶת
סוֹכּוֹ עַל מְנַת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אֵף קוֹצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדָּמִים:

ג המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר.
ישבע לו לזכות כמה הוציא ויטול ואם לאו לא כל הימנו.
שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

ד זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה
חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש
לתוכה אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך
ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו שטף נהר חמור
וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח
זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו
ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי
חייב לתן לו:

ה הגזול שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין אם מפת מדינה
היא אומר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלן חייב
להעמיד לו שדה אחר שטפה נהר אומר לו הרי שלך
לפניך:

ו הגזול את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד לו
בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר.
יחזיר לו במדבר:

ז האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואני
יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם.
אבל אם אמר לו אני יודע אם גזלתיך אם הלוייתי אם
הפקדת אצלי פטור מלשלם:

ח הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חיב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה פטור (מלשלים):

ט אין לזקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לזקחים מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכלן שאמרו להטמין אסור ולזקחין בצים ותרגולים בכל מקום:

י מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית אם היה השחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעל הבית החיט ששיר (מן) החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסרת של בעל הבית: סליק

מסכת בבא מציעא

פרק א

שנים או חזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר
אני מצאתיה זה אומר כלה שלי וזה אומר כלה
שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין
לו בה פחות מחציה ויחלוקו זה אומר כלה שלי וזה
אומר חציה שלי האומר כלה שלי ישבע שאין לו בה
פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין
לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל
רביע:

ב היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב
ואחד מנהיג זה אומר כלה שלי וזה אומר כלה שלי זה
ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה
פחות מחציה ויחלוקו בזמן שהן מודים או שיש להן
עדים חולקים בלא שבועה:

ג היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר
לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם
משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום:

ד ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה
זה שהחזיק בה זכה בה ראה אותן רצין אחר מציאה
אחר צבי שבור אחר גזלות שלא פרחו ואמר זכתה

לִי שְׂדֵי זִכְתָּה לֹא הָיָה צָבִי רֶץ בְּדַרְכּוֹ אוֹ שָׁהִיו גּוֹזְלוֹת
מִפְּרִיחֵין וְאָמַר זִכְתָּה לִי שְׂדֵי לֹא אָמַר כָּלוּם:

ה' מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוּ הַקֹּטְנִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוּ
הַגְּדוֹלִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ
שֶׁגִּרְשָׁהּ אָף עַל פִּי שְׁלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ הָרִי אֵלּוּ
שְׁלָהֶן:

י' מְצָא שְׁטָרֵי חוּב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יַחְזִיר.
שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן אֵין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יַחְזִיר.
שָׂאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יַחְזִיר מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין
מֵהֶן:

ז' מְצָא גִטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים דִּיתִיקֵי מִתְּנָה
וְשׁוֹבְרִים הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר שְׂאֲנִי אוֹמַר כְּתוּבִים הָיוּ
וְנִמְלֵךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לִתְנֵם:

ח' מְצָא אֲגָרוֹת שׁוֹם וְאֲגָרוֹת מְזוֹן שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנֵין
וְשְׁטָרֵי בִּירוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין הָרִי זֶה יַחְזִיר מְצָא
בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדִלוּסְקָמָא תִּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגָדָה
שֶׁל שְׁטָרוֹת הָרִי זֶה יַחְזִיר וְכַמָּה הִיא אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת
שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בְּזֶה רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
אֶחָד הַלֹּאֶה מִשְׁלָשָׁה יַחְזִיר לַלֹּאֶה שְׁלֹשָׁה הַלֹּוִין מֵאֶחָד
יַחְזִיר לַמִּלְוָה מְצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוּ יוֹדֵעַ מַה

טיבוֹ יִהְיֶה מִנַּח עַד שְׂיבָא אֵלֶיהוּ אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוּנוֹת.
יַעֲשֶׂה מָה שֶׁבִּסְמְפוּנוֹת:

פרק ב

אֵלּוּ מְצִיאוֹת שְׁלוֹ וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת
שְׁלוֹ. מֶצֶא פִּירוֹת מְפֻזָּרִין. מְעוֹת מְפֻזָּרוֹת. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְעִגּוּלֵי דְבִילָה. כְּכָרוֹת שֶׁל נַחְתּוּם.
מַחְרוּזוֹת שֶׁל דָּגִים. וְחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר. וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת
מִמְדִּינַתָּן. וְאַנִּיצֵי פֶשֶׁתָּן. וְלִשּׁוֹנוֹת שֶׁל אֲרָגְמָן. הֲרִי אֵלּוּ
שְׁלוֹ. (דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנוֹי
חֵיב לְהַכְרִיז. כִּיצַד. מֶצֶא עִגּוּל וּבִתּוּכוֹ חֶרֶס. כְּכָר וּבִתּוּכוֹ
מְעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר כָּל כְּלִי אֲנַפְרִיא אֵינוֹ
חֵיב לְהַכְרִיז:

^ב וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. מֶצֶא פִּירוֹת בְּכָלִי. אוֹ כְּלִי כְּמוֹת
שֶׁהוּא. מְעוֹת בְּכִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צְבוּרֵי פִירוֹת
צְבוּרֵי מְעוֹת. שְׁלִשָּׁה מִטְבְּעוֹת זֶה עַל זֶה. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד וְכְכָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְגִזֵּי צֶמֶר
הַלְקוּחוֹת מִבֵּית הָאוֹמֶן. כְּדֵי יִזֵּן וְכְדֵי שֶׁמֶן. הֲרִי אֵלּוּ חֵיב
לְהַכְרִיז:

^ג מֶצֶא אַחֵר הַגֶּפֶה. אוֹ אַחֵר הַגָּדָר. גּוֹזְלוֹת מְקַשְּׁרִין.
אוֹ בְּשִׁבְלִין שֶׁבִשְׁדוֹת. הֲרִי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מֶצֶא כְּלִי
בְּאַשְׁפָּה אִם מְכַסֶּה לֹא יִגַּע בּוֹ. אִם מְגָלָה נוֹטֵל וּמַכְרִיז.
מֶצֶא בָּגֶל וּבִכְתָּל יִשֹּׁן. הֲרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. מֶצֶא בְּכֶתֶל חֲדָשׁ.

מִחֲצִיּוֹ וְלַחוּץ שְׁלוֹ. מִחֲצִיּוֹ וְלַפָּנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְשִׁבִּירוֹ לְאַחֲרִים. אָפִילוֹ מֵצֵא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הָרִי אֵלּוֹ שְׁלוֹ:

י' מֵצֵא בְּחֻנּוֹת הָרִי אֵלּוֹ שְׁלוֹ. בֵּין הַתִּיבָה וְלַחֲנוּנֵי הָרִי אֵלּוֹ שֶׁל חֲנוּנֵי. לַפָּנִי שֶׁל שְׁלַחֲנֵי. הָרִי אֵלּוֹ שְׁלוֹ. בֵּין הַכֶּסֶּא וְלִשְׁלַחֲנֵי הָרִי אֵלּוֹ לְשְׁלַחֲנֵי. הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִחֲבִירוֹ. אוֹ שְׁשַׁלַּח לוֹ חֲבִירוֹ פִּירוֹת. וּמֵצֵא בָּהֶן מַעוֹת. הָרִי אֵלּוֹ שְׁלוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין נוֹטֵל וּמַכְרִיז:

ה' אִף הַשְּׂמֵלָה הָיְתָה בְּכָלֹל כָּל אֵלֶּה. לָמָּה יֵצְאָה. לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ. לֹאמַר לָךְ מָה שְּׂמֵלָה מִיּוֹחֶדֶת שֵׁישׁ בָּהּ סִימָנוֹן. וַיֵּשׁ לָהּ תוֹבָעִים. אִף כָּל דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִימָנִים. וַיֵּשׁ לוֹ תוֹבָעִים. חַיֵּב לְהַכְרִיז:

י' וְעַד מָתִי חַיֵּב לְהַכְרִיז. עַד כְּדִי שִׁידְעוּ בּוֹ שְׂכִינָיו. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁלֹשׁ רִגְלִים. וְאַחֵר הַרְגֵּל הָאֲחֵרוֹן שִׁבְעָה יָמִים. כְּדִי שִׁילַךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה. וַיַּחֲזוֹר שְׁלֹשָׁה. וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד:

י' אָמַר אֶת הָאֲבִידָה וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ. לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהִרְמָאֵי אִף עַל פִּי שְׂאֵמֶר סִימָנֶיהָ לֹא יִתֵּן לוֹ. שְׂנֵאֲמַר עַד דְּרוֹשׁ אַחִיד אוֹתוֹ. עַד שֶׁתְּדַרּוֹשׁ אֶת אַחִיד. אִם רִמָּאֵי הוּא. אִם אֵינוֹ רִמָּאֵי. כָּל דְּבָר שְׁעוֹשָׁה וְאוֹכֵל. יַעֲשֶׂה וַיֹּאכֵל. וְדָבָר שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר. שְׂנֵאֲמַר וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ. רָאָה הֵיאָד תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ. מָה יֵהָא בְּדָמִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבָדוּ חַיֵּב בְּאַחֲרִיּוֹתָן.

רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו.
אינו חייב באחריותן:

ח מצא ספרים. קורא בהן אחת לשלשים יום. ואם אינו
יודע לקרות. גוללן. אבל לא ילמוד בהן בתחלה. ולא
יקרא אחר עמו. מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום.
ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת.
משתמש בהן לצרכן. אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי
זכוכית. לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה.
וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול:

ט איזו היא אבידה. מצא חמור או פרה רועין בדרך. אין
זו אבידה. חמור וכליו הפוכין. פרה רצה בין הכרמים.
הרי זו אבידה. החזירה וברחה החזירה וברחה. אפילו
ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר השב
תשיבם. הִיָּה בְטֹל מִסָּלַע. לא יאמר לו תן לי סלע. אלא
נותן לו שכרו כפועל (בטל). אם יש שם בית דין. מתנה
בפני בית דין. אם אין שם בית דין. בפני מי יתנה. שלו
קודם:

י מצאה ברפת אין חייב בה. ברשות הרבים חייב בה.
ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אמר לו אביו
הטמא או שאמר לו אל תחזיר. לא ישמע לו. פרק וטען.
פרק וטען. אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב. שנאמר
עזוב תעזוב. הלך וישב לו ואמר. הואיל ועליך מצוה. אם

רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו אם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון רבי שמעון אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שהוא יכול לעמוד בו:

”אבדתו ואבדת אביו שלו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודמת אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת היה אביו ורבו נושאים משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם (היה) אביו חכם פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו:

פרק ג

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שלם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון:

^ב השׁוֹכֵר פָּרָה מִחֲבִירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחַר וּמֵתָה כְּדֶרֶכָּהּ יִשְׁבַּע הַשׁוֹכֵר שְׂמֵתָה כְּדֶרֶכָּהּ וְהִשְׁאִיל יִשְׁלַם לְשׁוֹכֵר אָמַר רַבִּי יוֹסִי כִּי־צַד הָלָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפָרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֵלָּא תַחֲזוֹר פָּרָה לְבָעָלִים:

^ג אָמַר לְשָׁנִים גִּזְלָתִי לְאַחַד מִכֶּם מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה מִכֶּם אוֹ אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה הוּא נֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה שֶׁהוֹדָה מִפִּי עֲצָמוֹ:

^ד שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלִי אֶחָד זֶה מָנָה וְזֶה מֵאֲתִים זֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים וְזֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים נֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ה וְכֵן שְׁנֵי כֻלִּים אֶחָד יָפָה מָנָה וְאֶחָד יָפָה אֶלֶף זוּזֵי זֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי וְזֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי נֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נֹתֵן דְּמֵי קָטָן לְשֵׁנִי וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ו הַמִּפְקִיד פִּירוֹת אֶצְלִי חֲבִירוֹ אֶפִּילוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר מוֹכְרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשִׁיב אֲבִידָה לְבָעָלִים:

י המפקיד פירות אצל חבירו. הרי זה יוציא לו חסרונות. לחטין ולארוז תשעה חצאי קבין לכור. לשעורין ולדחן תשעה קבין לכור. לכסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור. הכל לפי המדה. הכל לפי הזמן. אמר רבי יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברים. והלא אוכלים בין מהרבה ובין מקממא. אלא אינו מוציא לו חסרונות. אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרבה. אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

ח יוציא לו שתות ליין. רבי יהודה אומר חמש. יוציא לו שלשת לוגין שמן למאה. לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע. אם היה שמן מזקק. אינו מוציא לו שמרים. אם היו קנקנים ישנים. אינו מוציא לו בלע. רבי יהודה אומר אף המוכר שמן מזקק לחבירו כל ימות השנה. הרי מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה:

ט המפקיד חבית אצל חבירו. ולא יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. אם מתוך ידו נשברה. לצרכו חיב. לצרכה פטור. אם משהניחה נשברה. בין לצרכו בין לצרכה פטור. יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. בין מתוך ידו ובין משהניחה. לצרכו חיב. לצרכה פטור:

י המפקיד מעות אצל חבירו. צררן והפשילן לאחוריו. או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים. ונעל בפניהם שלא

כִּרְאוֹי חֵיב שְׁלֵא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ
הַשּׁוֹמְרִים פְּטוּר:

י"א הַמִּפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל שְׁלֹחְנִי אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ
בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן מִתְרִין
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן אֶצֶל בַּעַל
הַבֵּית בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מִתְרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם
נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן חֲנוּנִי כְּבַעַל הַבֵּית דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲנוּנִי כְּשִׁלְחָנִי:

י"ב הַשּׁוֹלֵחַ בִּפְקֻדוֹן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יִלְקָה בְּחֶסֶר
וּבִיתֵּהוּ וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כְּשַׁעַת הוֹצָאָה רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר כְּשַׁעַת הַתְּבִיעָה הַחוּשֵׁב לְשִׁלּוֹחַ יָד בִּפְקֻדוֹן בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים חֵיב וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ חֵיב עַד
שִׁישְׁלַח בּוֹ יָד (שֶׁנֶּאֱמַר אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמְּלָאכָת רַעְהוּ)
כִּיצַד הָטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה
אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֶלָּא רְבִיעִית הַגְּבִיָּה וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית
וְנִשְׁבְּרָה מְשֻׁלָּם דְּמֵי כֻּלָּה:

פרק ד

הַזֶּהֱב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזֶּהֱב.
הַנְּחָשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת
הַנְּחָשֶׁת. מְעוֹת רְעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת וְהַיָּפוֹת אֵינָן
קוֹנוֹת אֶת הָרְעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמִּטְבֵּעַ וְהַמִּטְבֵּעַ
אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. מְטַלְטֵלִין קוֹנִים אֶת הַמִּטְבֵּעַ.
וְהַמִּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמְטַלְטֵלִין. (זֶה הַכָּלָל) כָּל
הַמְטַלְטֵלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

^ב בִּיצֵד מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מְעוֹת. אֵינוֹ יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. נָתַן לוֹ מְעוֹת. וְלֹא מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת. יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע מֵאֲנָשֵׁי דוֹר הַמִּבּוּל וּמִדּוֹר
הַפְּלָגָה. הוּא עֲתִיד לְהַפָּרַע מִמֵּי שְׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדַבּוּרוֹ. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בִּידּוֹ. יָדוֹ עַל הָעֲלִינָה:

^ג הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֻלַּע.
שְׁתּוֹת לְמִקְח. עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחֲזִיר. עַד כְּדֵי שְׂרִיאָה
לְתַגָּר אוֹ לְקִרְבּוֹ. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד. הָאוֹנָאָה שְׁמֹנֶה
כֶּסֶף לְסֻלַּע. שְׁלִישׁ לְמִקְח וְשִׁמְחוֹ תַּגְרִי לוֹד. אָמַר לָהֶם כָּל
הַיּוֹם מוֹתֵר לְחַזֹּר. אָמְרוּ לוֹ יֵינִיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בְּמִקְוֵמָנוּ
וְחִזְרוּ לְדַבְּרֵי חֻכָּמִים:

^ד אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמוֹכֵר יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. כָּשֶׁם
שְׁאוֹנָאָה לְהִדְיוֹט כִּדְאוֹנָאָה לְתַגָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין

אֲנָא לְתַגְרִי מִי שְׁהִטְלֵי עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֲלִיזָה רָצָה אֹמֵר
לֹא תֵן לִי מַעֲוֵתִי אוֹ תֵן לִי מֵה שְׁאוּנֵיתִנִּי:

ה' כִּמָּה תִּהְיֶה הַסֵּלַע חֲסִירָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ אֲנָא רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר אַרְבַּעַי אִיסְרִין אִיסְרִי לְדִינָר רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר אַרְבַּעַי פְּנִדְיוֹנוֹת פְּנִדְיוֹן לְדִינָר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר
שְׁמֹנֶה פְּנִדְיוֹנוֹת שְׁנֵי פְּנִדְיוֹנִים לְדִינָר:

י' עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחְזִיר בְּכָרִים עַד כְּדֵי שְׂרָאָה
לְשַׁלְּחָנִי וּבְכַפָּרִים עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת אִם הִיא מְכִירָה
אֶפִּילוֹ לְאַחֵר שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ מְקַבֵּלָה הֵימָנוּ וְאִין לֹא
עָלָיו אֶלָּא תִרְעַמֶּת וְנוֹתְנָה לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ
שְׂאִינוּ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה:

י' הָאֲנָא אַרְבַּעַי כֶּסֶף וְהִטְעָנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף וְהַהוּדָאָה
שְׁוֵה פְּרוּטָה חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן הַהוּדָאָה שְׁוֵה פְּרוּטָה
וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשְׁוֵה פְּרוּטָה וְהַנֶּהֱנָה בְּשְׁוֵה פְּרוּטָה
מִן הַהֶקְדָּשׁ מְעַל וְהַמּוֹצֵא שְׁוֵה פְּרוּטָה חֵיב לְהַכְרִיז
וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לֹא יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו
אֶפִּילוֹ לְמָדִי:

ה' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן הָאוֹכֵל תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר
וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי וְהַחֲלָה וְהַבְּבוּרִים מוֹסִיף
חֲמֵשׁ הַפּוֹדָה (נִטְע רַבֵּעִי) וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי שֶׁלֹּא מוֹסִיף חֲמֵשׁ
הַפּוֹדָה אֶת הֶקְדָּשׁוֹ מוֹסִיף חֲמֵשׁ הַנֶּהֱנָה בְּשְׁוֵה פְּרוּטָה

מן ההקדש· מוסיף חמש· והגזל את חבירו שוה פרוטה
ונשבע לו מוסיף חמש:

ט אלו דברים שאין להם אונאה· העבדים והשטרות
והקרקעות וההקדשות· אין להם תשלומי כפל· ולא
תשלומי ארבעה וחמשה· שומר חנם אינו נשבע· ונושא
שכר אינו משלם· רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב
באחריותו יש להן אונאה· ושאינו חייב באחריותו אין להן
אונאה· רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה בהמה
ומרגליות אין להם אונאה· אמרו לו לא אמרו אלא את
אלו:

י כשם שאונאה במקח ובממכר· כך אונאה בדברם· לא
יאמר לו בכמה חפץ זה· והוא אינו רוצה לקח· אם היה
בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים· אם
היה בן גרים· לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך· שנאמר
וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא אין מערבין פירות בפירות· אפילו חדשים בחדשים·
ואין צריך לומר חדשים בישנים· באמת ביין התירו לערב
קשה ברך· מפני שהוא משביחו· אין מערבין שמרי יין
ביין· אבל נותן לו את שמריו· מי שנתערב (לו) מים ביין
לא ימכרנו בחנות· אלא אם כן הודיעו· ולא לתגר· אף על
פי שהודיעו· שאינו אלא לרמות בו· מקום שנהגו להטיל
מים ביין· יטילו:

י" התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גתות ונותן לתוך פיתס אחד. ובלבד שלא יהא מתכוין לערב. רבי יהודה אומר לא יחלק התנוני קליות ואגוזים לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלם וחכמים מתירין. ולא לפחות את השער. וחכמים אומרים זכור לטוב. לא יבור את הגריסין דברי אבא שאול. וחכמים מתירין. ומודים שלא יבור מעל פי מגורה. שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרקסין לא את האדם. ולא את הבהמה. ולא את הכלים:

פרק ה

איזהו נשך. ואיזהו תרבית. איזהו נשך. המלוה סלע בחמשה דינרין. סאתים חטין בשלשה. מפני שהוא נשך. ואיזהו תרבית. המרבה בפירות. כיצד. לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור. וכן השער. עמדו חטין בשלשה דינרין. אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למכרן ולקח בהן יין. אמר לו הרי חטיף עשויות עלי שלשה דינרים. והרי לך אצלי בהן יין. ויין אין לו:

ב המלוה את חבירו. לא ידור בחצרו חנם. ולא ישכור ממנו בפתות. מפני שהוא רבית. מרבין על השכר. ואין מרבין על המכר. כיצד. השכיר לו את חצרו. ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי. הרי היא לך בעשרה סלעים לשנה. ואם של חדש בחדש בסלע לחדש. מותר. מכר

לו שָׁדְהוּ. וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲכָשְׁיוֹ אֶתָּה נוֹתֵן לִי הָרִי הִיא
שֶׁלְּךָ בְּאֶלְף זָזוּ. אִם לִגְרָן בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה. אָסוּר:

ג מִכָּר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה. וְנָתַן לוֹ מִקְצֵת דָּמִים. וְאָמַר לוֹ
אֵימָתִי שֶׁתִּרְצָה הָבֵא מַעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ. אָסוּר. הִלּוּהוּ
עַל שָׁדְהוּ וְאָמַר לוֹ. אִם אֵי אֶתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשׁ
שָׁנִים. הָרִי הִיא שְׁלִי. הָרִי הִיא שְׁלוֹ. וְכַךְ הִיָּה בֵּיתוֹס בֶּן
זוֹנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים:

ד אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנוּנִי לְמַחְצִית שָׂכָר. וְלֹא יִתֵּן מַעוֹת לִקְח
בִּהֵן פִּירוֹת לְמַחְצִית שָׂכָר. אֲלֹא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָרוֹ
כְּפוּעֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תִּרְנַגּוּלִין לְמַחְצָה. וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִין
וְסִיחִין לְמַחְצָה. אֲלֹא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ.
(אֲבָל) מִקְבָּלִין עֲגָלִין וְסִיחִין לְמַחְצָה. וּמִגְדָּלִין אוֹתָן עַד
שִׁיהוּ מְשֻׁלָּשִׁין. וְחִמּוֹר עַד שֶׁתִּהְיֶה טוֹעָנָה:

ה שָׁמִין פָּרָה וְחִמּוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדִּרְכוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֶאֱכֹל
לְמַחְצָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְחִלּוֹק אֶת הַיְלָדוֹת מִיַּד חוֹלְקִין.
מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְגִדָּל יְגִדִּילוּ. רֶבֶן שֶׁמַּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
שָׁמִין עֲגָל עִם אִמּוֹ וְסִיחַ עִם אִמּוֹ. וּמִפְרִין עַל שָׁדְהוּ. וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רַבִּית:

ו אֵין מִקְבָּלִין צֹאן בְּרִזֹּל מִיִּשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַבִּית. אֲבָל
מִקְבָּלִין צֹאן בְּרִזֹּל מִן הַנְּכָרִים. וְלוֹזִין מֵהֶן וּמְלוֹזִין אוֹתָן
בְּרַבִּית. וְכֵן בִּגְר תּוֹשֵׁב. מְלוּה יִשְׂרָאֵל מַעוֹתָיו שֶׁל נְכָרִי.
מִדַּעַת הַנְּכָרִי. אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל:

י אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. (יצא השער פוסקין. ואף על פי שאין לזה יש לזה.) הנה הוא תחלה לקוצרים. פוסק עמו על הגדיש. ועל העביט של ענבים. ועל המעטן של זיתים. ועל הבצים של יוצר. ועל הסיד מששקעו בבבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם בן היתה לו זבל באשפה. וחכמים מתירין. ופוסק עמו כשער הגבוה. רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה. או תן לי את מעותי:

ח מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע. אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע. ביקר והוזלו. ובזול והוקרו. נוטל מהן כשער הזול. לא מפני שהלכה כן. אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ט לא יאמר לחבירו הלויני כור חטים. ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר. לא תלוה אשה כפר לחברתה. עד שתעשנו דמים. שמא יוקירו חטים. ונמצאו באות לידי רבית:

י אומר אדם לחבירו נפש עמי ואנכש עמך. עדור עמי ואעדור עמך. אבל לא יאמר לו נפש עמי ואעדור עמך. עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גריד אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך.

בְּרַבִּיעָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית מְקַדֶּמֶת וַיֵּשׁ רַבִּית
מֵאוּחָרֶת בִּיצֵד נָתַן עֵינָיו לְלוּזֹת הַיִּמָּנוּ וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ
וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל שְׁתִּלְוִינִי זֶה הִיא רַבִּית מְקַדֶּמֶת לָזֶה הַיִּמָּנוּ
וְהַחֲזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל
מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטִלּוֹת אֶצְלִי זֶה הִיא רַבִּית מֵאוּחָרֶת רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית דְּבָרִים לֹא יֹאמַר לוֹ דַּע כִּי בֹא
אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי:

וְאֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַמְּלוֹה וְהַלְוֹה וְהַעֲרֵב
וְהַעֲדִים וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אִף הַסּוֹפֵר עוֹבְרִים מְשׁוּם לֹא
תִתֵּן וּמְשׁוּם בֶּל תִּקַּח מֵאֲתוֹ וּמְשׁוּם לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה
וּמְשׁוּם לֹא תְשִׁימוֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ וּמְשׁוּם וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן
מִכְשׁוֹל וַיֵּרֶאֶת מֵאֶלֶיךָ אֲנִי יי:

פרק ו

הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה אֵין לָהֶם זֶה עַל
זֶה אֵלֹא תִרְעַמֶּת שֹׁכֵר אֶת הַחֲמֹר וְאֶת הַקֶּדֶר
לְהַבִּיא פְּרִיפְרִין וְחִלְלִים לַכֶּלֶה אוֹ לַמֶּת וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת
פְּשִׁתָּנָו מִן הַמִּשְׁרָה וְכָל דְּבַר שֶׁאֵבֵד וְחִזְרוּ בָּהֶן מְקוֹם
שֶׁאֵין שֵׁם אָדָם שׁוֹכֵר עָלֵיהֶן אוֹ מְטַעֵן:

^א הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְחִזְרוּ בָּהֶן יֵדוּן עַל הַתַּחְתּוֹנָה אִם
בְּעַל הַבֵּית חֲזַר בּוֹ יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל הַמִּשְׁנָה יָדוּ עַל
הַתַּחְתּוֹנָה וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה:

ג השׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אֶפִּילוּ זֶה עֹשֶׂה מִלִּין וְזֶה עֹשֶׂה מִלִּין וּמִתָּה חֵיב הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלָךְ לִפְנֵיךְ מִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה אִם הִחֲלִיקָה פָּטוֹר וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב לְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אִם הִחֲלִיקָה חֵיב וְאִם הוֹחֲמָה פָּטוֹר אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב:

ד הַשׁוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהֶר וְחֲרוֹשׁ בִּבְקָעָה אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן פָּטוֹר בִּבְקָעָה וְחֲרוֹשׁ בָּהֶר אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן חֵיב לְדוֹשׁ בְּקִטְנִית וְדָשׁ בְּתַבּוּאָה פָּטוֹר לְדוֹשׁ בְּתַבּוּאָה וְדָשׁ בְּקִטְנִית חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית מְחַלֶּקֶת:

ה הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבְיָא עָלֶיהָ חֲטִים וְהִבְיָא עָלֶיהָ שְׁעוּרִים חֵיב תַּבּוּאָה וְהִבְיָא עָלֶיהָ תֵּבֶן חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהִנֶּפֶח קָשָׁה לְמִשְׁאֹל לְהִבְיָא לְתֵדָה חֲטִים וְהִבְיָא לְתֵדָה שְׁעוּרִים פָּטוֹר וְאִם הוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל חֵיב וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל וְיֵהָא חֵיב סוּמְכוּס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סָאָה לְגִמְלָה שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר:

ו כָּל הָאוֹמְנִין שׁוֹמְרֵי שְׁכָר הֵן וְכֻלָּן שְׂאֲמָרוּ טוֹל אֶת שְׁלָךְ וְהִבָּא מַעוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ שׁוֹמֵר שְׁכָר שְׁמוֹר לִי וְאֶמַר לוֹ הִנֵּחַ לִפְנֵי שׁוֹמֵר חֲנָם:

י' הָלוֹהוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹמֵר שְׂכָר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָלוֹהוּ
מַעֲוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם הָלוֹהוּ פִּירוֹת שׁוֹמֵר שְׂכָר אַבָּא שְׁאוּל
אוֹמֵר רְשָׁאִי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי לִהְיוֹת פּוֹסֵק
עָלָיו וְהוֹלֵךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשֵׁב אֲבִידָה:

י"ה הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָה בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם
בֵּין שׁוֹמֵר שְׂכָר יִשְׁבַּע רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה וְזֶה יִשְׁבַּע
וְתַמִּיּה אָנִי אִם יִכּוֹלִין זֶה וְזֶה לִשְׁבַּע:

פרק ז

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב
מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְשְׁלֹא לְהַעֲרִיב
אֵינּוּ רְשָׁאִי לְכוֹפֵן מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן לְזוֹן לְסַפֵּק בְּמַתִּיקָה
יִסְפֵּק הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּא
שֶׁאָמַר לְבָנָיו צֵא וּשְׁכּוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִין הֵלֶךְ וּפֶסֶק לָהֶן
מְזוֹנוֹת וְכִשְׁבָּא אֶצֶל אָבִיו אָמַר לוֹ בְּנִי אֶפִּילוּ אִם אֵתָּה
עוֹשֶׂה לָּהֶם כְּסֻעוּדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעֲתוֹ לֹא יֵצְאָתָּ יְדֵי חוֹבָתְךָ
עִמָּהֶן שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֵלָּא עַד שְׁלֹא
יִתְחִילוּ בְּמִלְאַכָּה צֵא וְאָמַר לָהֶם עַל מִנַּת שְׁאִין לָכֶם עָלִי
אֵלָּא פֶת (וְקִטְגִּית) בְּלִבְדִּי רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר בֶּן הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

כ' אֵלּוֹ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה הָעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעֲת
גָּמַר מִלְאַכָּה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שְׁלֹא נִגְמְרָה
מִלְאַכְתּוֹ בְּדָבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וְאֵלּוֹ שְׁאִין אוֹכְלִין:

העושה במחבר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה.
ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו. ובדבר
שאינו גדול מן הארץ:

ג היה עושה בידיו אבל לא ברגליו. ברגליו אבל לא בידיו
אפילו בכתפו. הרי זה אוכל. רבי יוסי בר יהודה אומר
עד שיעשה בידיו ורגליו:

ד היה עושה בתאנים. לא יאכל בענבים. בענבים לא
יאכל בתאנים. אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום
היפות ואוכל. וכלן לא אמרו. אלא בשעת מלאכה.
אבל משום השב אבידה לבעלים אמרו. פועלין אוכלין
בהליכתן מאמן לאמן. ובחזרתן מן הגת. ובחמור כשהיא
פורקת:

ה אוכל פועל קישות אפילו בדינר. וכותבת אפילו בדינר.
רבי אליעזר (בן) חסמא אומר לא יאכל פועל יתר על
שכרו. וחכמים מתירים. אבל מלמדים את האדם שלא
יהא רעבתן. ויהא סותם את הפתח בפניו:

ו קוצץ אדם על ידי עצמו. על ידי בנו ובתו הגדולים. על
ידי עבדו ושפחתו הגדולים. על ידי אשתו. מפני שיש
בהן דעת. אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים. ולא
על ידי עבדו ושפחתו הקטנים. ולא על ידי בהמתו. מפני
שאינו בהן דעת:

י השׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִים לַעֲשׂוֹת בְּנִטֵּעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. הָרִי אֵלּוֹ
 לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן פּוֹדָה וּמֵאָכִילָן. נִתְּפָרְסוּ עֲגוּלָיו.
 נִתְּפָתְחוּ חֲבִיתָיו. הָרִי אֵלּוֹ לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן
 מַעֲשֹׂר וּמֵאָכִילָן:

ח שׁוֹמְרֵי פִירוֹת אוֹכְלִין מִהִלְכוֹת מְדִינָה אֲבָל לֹא מִן
 הַתּוֹרָה. אֲרַבְעָה שׁוֹמְרֵי הֵן. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׂוֹאֵל. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. וְהַשּׂוֹאֵל
 מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל
 הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמֶּתָה. וּמְשַׁלְּמִין אֶת
 הָאֵבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ט זֶאֵב אֶחָד אֵינוֹ אָנֹס. שְׁנֵי זֵאֲבִים אָנֹס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 בְּשַׁעַת מְשֻׁלַּח זֵאֲבִים. אִף זֶאֵב אֶחָד אָנֹס. שְׁנֵי כְלָבִים
 אֵינוֹ אָנֹס. יָדוּעַ הַבְּבִלִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר מְרוּחַ
 אַחַת אֵינוֹ אָנֹס. מִשְׁתֵּי רוּחוֹת אָנֹס. הַלִּיסְטָס הָרִי זֶה אָנֹס.
 הָאֲרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלָס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי זֶה אָנֹס. אֵימָתִי.
 בְּזֶמֶן שֶׁבָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן. אֲבָל (אִם) הוֹלִיכֵן לְמָקוֹם גְּדוּדֵי חֵיָה
 וְלִסְטִים אֵינוֹ אָנֹס:

י מֶתָה כְּדֶרֶכָּה הָרִי זֶה אָנֹס. סִגְפָּה וּמֶתָה אֵינוֹ אָנֹס.
 עֲלֵתָה לְרֹאשִׁי צוֹקִין וְנִפְלָה הָרִי זֶה אָנֹס. הָעֵלָה לְרֹאשִׁי
 צוֹקִין וְנִפְלָה וּמֶתָה אֵינוֹ אָנֹס. מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לִהְיוֹת
 פְּטוֹר מִשְּׁבוּעָה. וְהַשּׂוֹאֵל לִהְיוֹת פְּטוֹר מִלְּשָׁלִם. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. לִהְיוֹת פְּטוֹרִין מִשְּׁבוּעָה וּמִלְּשָׁלִם:

י" כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שיש מעשה בתחלתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקימו בסופו והתנה עליו מתחלתו תנאו קיים:

פרק ח

השואל את הפרה ושאל בעליה עמו או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם:

ב השואל את הפרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום שאלה היום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ג השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו:

או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני ביד
עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך
ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה
שמחזירה:

ד המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה.
זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו.
היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות.
אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי
והלה אומר איני יודע וכה בגדול המוכר אומר קטן
מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר
גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר
איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי
אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר
זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו שטף נהר זיתיו
ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר
ארצי גדלה יחלוקו:

ו המשפיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול
להוציא מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים
יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים.
שנים עשר חדש ובתניות אחד עירות ואחד כרכים.

שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר חֲנוּת שֶׁל
נְחִתוּמִים וְשֶׁל צִבְעִים שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ז הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ הַמְשָׁכִיר חַיֵּב בְּדִלָּתוֹ בַּנֶּגֶר
וּבַמְנָעוּלִי וּבְכָל דָּבָר שֶׁמַּעֲשֶׂה אָמֵן אֲבָל דָּבָר שֶׁאִינוֹ
מַעֲשֶׂה אָמֵן הַשּׁוֹכֵר עוֹשֶׂהוּ הַזָּבֵל שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְאִין
לְשׁוֹכֵר אֵלֹא הַיּוֹצֵא מִן הַתֵּנוּר וּמִן הַפִּירִים בְּלִבָּד:

^ח הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ לְשָׁנָה נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לְשׁוֹכֵר הַשָּׁכִיר לוֹ לְחֻדָּשִׁים נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לַמְשָׁכִיר מַעֲשֶׂה בְּצַפּוּרֵי בְּאַחַד שְׁשָׁכָר מֶרְחֵץ מִחֲבִירוֹ
בְּשָׁנִים עָשָׂר זָהָב לְשָׁנָה מְדִינַת זָהָב לְחֹדֶשׁ וּבֹא מַעֲשֶׂה
לְפָנֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלְפָנֵי רַבִּי יוֹסִי וְאָמְרוּ יַחֲלֹקוּ
אֶת חֹדֶשׁ הָעֶבֶר:

^ט הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ וְנָפַל חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית הִיא
קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנוּ גָדוֹל גָּדוֹל לֹא יַעֲשֶׂנוּ קָטָן אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנוּ
שְׁנַיִם שְׁנַיִם לֹא יַעֲשֶׂנוּ אֶחָד לֹא יִפְחוּת מִהַחֲלוּנוֹת וְלֹא
יוֹסִיף עָלֶיהֶן אֵלֹא מַדַּעַת שְׁנֵיהֶם:

פרק ט

הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. מָקוֹם שֶׁנֶּחְגוּ לַקְצוֹר יַקְצוֹר.
לַעֲקוֹר יַעֲקוֹר. לַחֲרוֹשׁ אַחֲרָיו יַחֲרוֹשׁ. הַכֹּל
בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בַּתְּבוּאָה כֵּךְ חֹלְקִין
בַּתֶּבֶן וּבִקְשׁ. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בִּיָּזוּ. כֵּךְ חֹלְקִין בַּזְּמוּרוֹת
וּבִקְנִים. וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקְּנִים:

^ב הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִים. אוּ בֵּית
הָאֵילָן. יֵבֶשׁ הַמַּעֲזֵן. וְנִקְצָץ הָאֵילָן. אֵינוּ מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ.
אִם אָמַר לוֹ חֲכוֹר לִי שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה. אוּ שְׂדֵה בֵּית
הָאֵילָן זֶה. יֵבֶשׁ הַמַּעֲזֵן וְנִקְצָץ הָאֵילָן. מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ:

^ג הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהוֹבִירָהּ. שְׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה
לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ. שְׁכָךְ כּוֹתֵב לוֹ. אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעְבִּיד
אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא:

^ד הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ. וְאָמַר לוֹ מָה
אֶכְפֹּת לָךְ. הוֹאִיל וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֲכוּרְךָ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ. לְמַחֵר אֶתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה. וּמַעֲלָה
לִפְנֵי עֹשִׁבִים:

^ה הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא עָשְׂתָהּ. אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי
לְהַעֲמִיד כָּרִי. חֵיב לְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַה קָּצָבָה
בְּכָרִי. אֵלֶּא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה:

י' הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבִירוֹ וְאֶכְלָה חֲגָב אוֹ נִשְׁדָּפָה אִם מִכַּת
מְדִינָה הִיא מִנֶּכֶה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ אִם אֵינָה מִכַּת מְדִינָה
אֵינּוּ מִנֶּכֶה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם קִבְּלָה
הֵימָנוּ בְּמַעוֹת בֵּין כֶּד וּבֵין כֶּד אֵינּוּ מִנֶּכֶה לוֹ מִחֲבוּרוֹ:

י' הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבִירוֹ בַּעֲשֶׂרֶת כּוּר חֲטִים לְשָׁנָה לִקְתָּהּ
נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ הָיוּ חֲטִיָּה יְפוֹת לֹא יֹאמַר לוֹ הֲרִינִי לִזְקַח
לָךְ מִן הַשּׁוּק אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ:

ח' הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבִירוֹ לְזֶרְעָה שְׁעוּרִים לֹא יִזְרַעְנָה
חֲטִים חֲטִים יִזְרַעְנָה שְׁעוּרִים רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹסֵר תְּבוּאָה לֹא יִזְרַעְנָה קִטְנִית קִטְנִית יִזְרַעְנָה תְּבוּאָה
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר:

ט' הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבִירוֹ לְשָׁנִים מוּעָטוֹת לֹא יִזְרַעְנָה
פֶּשֶׁתָּן וְאֵין לוֹ בְּקוֹרֶת שְׁקָמָה קִבְּלָה הֵימָנוּ לְשִׁבְעַ שָׁנִים
שָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִזְרַעְנָה פֶּשֶׁתָּן וַיֵּשׁ לוֹ בְּקוֹרֶת שְׁקָמָה:

י' הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבִירוֹ לְשָׁבוּעַ אֶחָד בְּשִׁבְעַ מֵאוֹת זֶזוּ
הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן קִבְּלָה הֵימָנוּ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּשִׁבְעַ
מֵאוֹת זֶזוּ אֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן:

יא' שְׁכִיר יוֹם גּוֹבָה כָּל הַלֵּילָה שְׁכִיר לַיְלָה גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם
שְׁכִיר שְׁעוֹת גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלֵּילָה שְׁכִיר שַׁבָּת
שְׁכִיר חֲדָשׁ שְׁכִיר שָׁנָה שְׁכִיר שָׁבוּעַ יֵצֵא בַּיּוֹם גּוֹבָה
כָּל הַיּוֹם יֵצֵא בַּלֵּילָה גּוֹבָה כָּל הַלֵּילָה וְכָל הַיּוֹם:

א' אֶחָד שָׁכַר אָדָם וְאֶחָד שָׁכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שָׁכַר כְּלִים יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּדָּעַד בִּקְרֹר אֵימָתִי בְּזִמְנִי שֶׁתִּבְעֶנּוּ לֹא תִבְעֶנּוּ אֵינּוּ עֹבֵר עָלָיו הַמַּחְהוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי אוֹ אֶצֶל שְׁלַחְנִי אֵינּוּ עֹבֵר עָלָיו שָׁכִיר בְּזִמְנֹו נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל עֹבֵר זִמְנֹו אֵינּוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל אִם יֵשׁ יָעִידִים שֶׁתִּבְעֶנּוּ (הָרִי) זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל גֵּר תּוֹשֵׁב יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְאִין בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּדָּעַד עַד בִּקְרֹר:

ב' הַמְלִיָּה אֶת חֲבִירוֹ לֹא יִמְשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין וְלֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ לְטוֹל מִשְׁכּוֹנֹו שֶׁנֶּאֱמַר בַּחוּץ תַּעֲמֹד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כְלִים נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד וּמַחְזִיר אֶת הַכֶּר בְּלִילָה וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה בַּיּוֹם וְאִם מֵת אֵינּוּ מַחְזִיר לְיֹרְשָׁיו רֶבֶן שֶׁמַּעֲזֵן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף לַעֲצָמוֹ אֵינּוּ מַחְזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִשְׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהֵלֶן מוֹכֵרֵן בְּבֵית דִּין אֶלְמָנָה בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֹשִׁירָה אִין מִמְשְׁכְּנִין אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא תַחֲבֹל בְּגַד אֶלְמָנָה הַחֹבֵל אֶת הָרִיחִים עֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְחֵיב מְשׁוּם שְׁנֵי כְלִים שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֲבֹל רִיחִים וָרֶכֶב וְלֹא רִיחִים וָרֶכֶב בְּלֶבֶד אָמְרוּ אֶלָּא כָּל דֶּבֶר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֶכָּל נֶפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל:

יום טו

פרק י

הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים
 בְּעֵצִים וּבְאַבְנִים וּבַעֲפָר וְרוּאִים אֶל־וְהָאֲבָנִים
 הָרְאוּיֹת לְהִשְׁתַּבֵּר אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מִכִּיר מִקְצֵת
 אֲבָנָיו נוֹטֵלִין וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֲשֻׁבוֹן:

^ב הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה (שֶׁל שְׁנַיִם) נִפְחָתָה הָעֲלִיָּה וְאִין בַּעַל
 הַבֵּית רוֹצֶה לְתַקֵּן הָרִי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמִטָּה עַד
 שִׁיתֵּקֵן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַתַּחֲתוֹן נוֹתֵן אֶת
 הַתַּקָּרָה וְהָעֲלִיֹּן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

^ג הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּה
 לְבַעַל הַבֵּית לְבָנוֹת וְהוּא אֵינּוּ רוֹצֶה לְבָנוֹת הָרִי בַּעַל
 הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְדָר בְּתוֹכוֹ עַד שִׁיתֵּן לוֹ אֶת
 יְצִיאֹתָיו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ
 צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר אֲלֹא בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית
 וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמִקְרָה אֶת הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שִׁיתֵּן
 לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו:

^ד וְכֵן בֵּית הַבֵּד שֶׁהוּא בָּנוי בַּסֵּלַע וְגִינָה אַחַת עַל גִּבּוֹ
 וְנִפְחָתָה הָרִי בַּעַל הַגִּינָה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמִטָּה עַד שִׁיעֲשֶׂה
 לְבֵית בְּדוֹ כִּיפִין הַכֶּתֶל וְהָאֵילָן שֶׁנִּפְּלוּ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים
 וְהִזְקוּ פְטוֹר מִלְּשִׁלִּם נִתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוּץ אֶת הָאֵילָן:

וְלִסְתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְנִפְּלוּ בַתּוֹךְ הַזְּמַן פֶּטוּר. לְאַחַר הַזְּמַן
חַיִּב:

ה' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סְמוּךְ לְגִינַת חֲבִירוֹ וְנִפְּלָה. וְאָמַר לוֹ פָּנָה
אֶת אֲבָנֶיךָ. אָמַר לוֹ הִגִּיעוּךָ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל
עָלָיו אָמַר לוֹ. הִילֵךְ אֶת יְצִיאֹתֶיךָ. וְאֲנִי אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי.
אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל. לַעֲשׂוֹת עֲמּוֹ בַּתָּבֵן
וּבְקֶשׁ. וְאָמַר לוֹ תֵן לִי שְׂכָרִי. וְאָמַר לוֹ טוֹל מֶה שֶׁעָשִׂיתָ
בְּשִׂכְרֶךָ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הִילֵךְ
שְׂכָרְךָ. וְאֲנִי אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַמוֹצִיא זָבָלוֹ
לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים. הַמוֹצִיא מוֹצִיא. וְהַמְּזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרֵין
טֵיט בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. וְאֵין לוֹבְנִים לְבָנִים. אֲבָל גּוֹבְלִין טֵיט
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. אֲבָל לֹא לְבָנִים. הַבּוֹנֶה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים.
הַמְּבִיא אֲבָנִים מִבֵּיא. וְהַבּוֹנֶה בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֶה
שֶׁהִזִּיק. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף מִתְקַן הוּא אֶת
מְלֹאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם:

י שְׁתֵּי גִנּוֹת זו עַל גִּבּ זוֹ. וְהִירָק בְּנִתִּים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
שֶׁל עָלִיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר
אִם יִרְצֶה הָעָלִיוֹן לִקַּח אֶת עֶפְרוֹ. אֵין כָּאֵן יֵרֶק. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלֵּאת אֶת גִּנָּתוֹ עֶפֶר. אֵין כָּאֵן
יֵרֶק. אָמַר רַבִּי מֵאִיר מֵאִחֵר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוּלִין לְמַחֲזֹת זֶה עַל
זֶה. ר״אֵין מֵהִיכָן יֵרֶק זֶה חֵי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל שֶׁהָעָלִיוֹן
יְכוּל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וּלְטוֹל הָרִי הוּא שְׁלוֹ. וְהַשְּׂאֵר שֶׁל

תַּחְתּוֹן: סָלִיק

מסכת בבא בתרא

פרק א

הַשּׁוֹתֵפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה בְּחָצֵר בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל
בְּאֶמְצָע. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִבְנוֹת גְּזִיל. גְּזִית.
כְּפִיסִין. לִבְנִים בּוֹנִים. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בְּגִזִּיל. זֶה נוֹתֵן
שְׁלֶשֶׁה טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֶשֶׁה טַפָּחִים. בְּגִזִּית זֶה נוֹתֵן
טַפָּחִים וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחְצָה. בְּכִפִּיסִין זֶה
נוֹתֵן טַפָּחִים. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים. בְּלִבְנִים זֶה נוֹתֵן טַפַּח
וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחְצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל.
הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ב וְכֵן בִּגְנָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִגְדֹּר. (מַחֲבִין אוֹתוֹ) אָבֵל
בְּבִקְעָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא לִגְדֹּר. אֵין מַחֲבִין אוֹתוֹ. אֵלֹא
אִם רָצָה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ וּבּוֹנָה. וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ.
לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ. אִם עָשׂוּ
מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם. בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצָע. וְעוֹשִׂין חֲזִית
מִכָּאן וּמִכָּאן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל. הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים
שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ג הַמְּקִיף אֶת חֲבִירוֹ מִשְׁלֵשׁ רוּחוֹתָיו. וְגֵדֵר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה.
וְאֶת הַשְּׁנִיָּה. וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית. אֵין מַחֲבִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר אִם עָמַד וְגֵדֵר אֶת הָרְבִיעִית. מְגַלְגֵּלִים עָלָיו אֶת
הַכֹּל:

י כְּתַל חֶצֶר שֶׁנִּפְלּ מִחִיבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּחִזְקַת שְׁנָתָן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁלֹא נָתַן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת
וּלְמַעֲלָה אֵין מִחִיבִין אוֹתוֹ סֶמֶךְ לוֹ כְּתַל אַחֵר אִף עַל
פִּי שְׁלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַתְּקָרָה מִגִּלְגָּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל
בְּחִזְקַת שְׁלֹא נָתַן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁנָתָן:

ה כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שֶׁעַר וְדֹלֶת לְחֶצֶר רֶבֶן שִׁמְעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הַחֲצִירוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שֶׁעַר
כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לְעִיר חוֹמָה דֹּלֶתִים וּבְרִיחַ רֶבֶן שִׁמְעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הָעִירוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה כַּמָּה
יְהֵא בְּעִיר וַיְהֵא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ קָנָה בָּהּ
בֵּית דִּירָה הָרִי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד:

י אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֶצֶר עַד שִׁיְהֵא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת
לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה עַד שִׁיְהֵא בָּהּ
תִּשְׁעָה קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעָה קַבִּין לָזֶה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד
שִׁיְהֵא בָּהּ תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין
לָזֶה וְלֹא אֶת הַגֶּנֶז עַד שִׁיְהֵא בָּהּ חֲצִי קַב לָזֶה וְחֲצִי
קַב לָזֶה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר בֵּית רוּבֵעַ וְלֹא אֶת הַטָּרְקֵלִין
וְלֹא אֶת הַמֶּרְזֵן וְלֹא אֶת הַשׁוֹבֵד וְלֹא אֶת הַטָּלִית וְלֹא
אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבֵּד (וְלֹא אֶת בֵּית הַשְּׁלֹחִין)
עַד שִׁיְהֵא בָּהֶן כְּדִי לָזֶה וּכְדִי לָזֶה זֶה הַכֹּלֵל כָּל שִׁיְחַלֵּק
וּשְׁמוֹ עָלָיו חוֹלְקִין וְאִם לֹא אֵין חוֹלְקִין אִימָתִי בְּזִמָּן
שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲבָל בְּזִמָּן שֶׁשְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲפִילוּ

בַּפְּחוֹת מִכָּאן יִחְלֹקוּ. וְכַתְּבִי הַקֹּדֶשׁ אַף עַל פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם
רוֹצִים לֹא יִחְלֹקוּ:

פרק ב

לֹא יִחְפֹּר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא שִׁיחַ.
וְלֹא מַעְרָה. וְלֹא אֲמַת הַמַּיִם. וְלֹא גִבְרֶת כּוֹבְסִין.
אֲלֵא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכְתָּל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְסָד
בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזָּבֵל. וְאֶת הַמָּלַח. וְאֶת
הַסִּיד וְאֶת הַסִּלְעִים. מִכְתָּלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים.
וְסָד בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַזֵּרְעִים. וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה. וְאֶת מִי
רְגֵלִים. מִן הַכְתָּל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּמִרְחִיקִין אֶת הָרִיחִים
שְׁלֹשָׁה מִן הַשֹּׁכֵב. שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתְּנוּרָה
שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָא שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הַשֹּׁפָה:

^ב לֹא יַעֲמִיד אָדָם תְּנוּרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ
עַל גִּבּוֹ גֹּבֶה אַרְבַּע אַמּוֹת. הִיא מַעֲמִידוֹ בַּעֲלֶיהָ. צָרִיךְ
שְׂיָהָא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּבִכְרִיה טַפַּח. וְאִם
הַזִּיק מְשַׁלֵּם מֵה שֶׁהַזִּיק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר. לֹא אָמְרוּ כָּל
הַשִּׁיעוּרִין הָאֵלֶּה. אֲלֵא שְׁאֵם הַזִּיק פָּטוּר מִלְשָׁלִם:

^ג לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתוּמִין וְשֶׁל צִבְעִין תַּחַת
אוֹצְרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא רֶפֶת בְּקָר. בְּאַמַּת בֵּינָן הַתִּירוֹ. אֲבָל
לֹא רֶפֶת בְּקָר. חֲנוּת שֶׁבַחְצָר. יָכוֹל לְמַחוֹת בִּידוֹ. וְלוֹמַר
לֹא אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. מִקּוֹל הַגִּבְנָסִים וּמִקּוֹל הַיוֹצְאִים. עוֹשֶׂה
כָּלִים. יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק. אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחוֹת

בִּידוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. לֹא מִקּוֹל הַפֶּטִישׁ וְלֹא מִקּוֹל הָרַחֲחִים. וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוּקוֹת:

ד' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סִמּוּד לְכַתֵּל חֲבִירוֹ. לֹא יִסְמוּד לוֹ כְּתֹל אַחֵר. אֲלֵא אִם בֵּין הָרַחֲקִים מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוּנוֹת מִלְמַעַלָּן וּמִלְמַטָּן. וּמִכְּנָגְדָן אַרְבַּע אַמּוֹת:

ה' מִרְחִיקִין אֶת הַסֵּלֶם מִן הַשּׁוֹבֵד. אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפּוּץ הַנְּמִיָּה. וְאֵת הַכְּתֹל מִן הַמְּזַחֲלִיָּה אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֵּלֶם. מִרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבֵד מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵד בְּתוֹד שָׁלוֹ. אֲלֵא אִם בֵּין יוֹשְׁבֵי הַבֵּית לֹא חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין מֵלֹא שָׁגֵר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקַחוּ. אֶפִּילוֹ בֵּית רֹבַע. הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ:

ו' נִפּוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹד חֲמִשִּׁים אַמָּה. הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבֵד. חוּץ מִחֲמִשִּׁים אַמָּה הָרִי הוּא שֶׁל מוֹצֵאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת. קְרוֹב לָזֶה שָׁלוֹ. קְרוֹב לָזֶה שָׁלוֹ. מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה שְׁנֵיהֶם יִחְלֻקוּ:

ז' מִרְחִיקִין אֶת הָאֵילָן מִן הָעִיר. חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אַמָּה. וּבְחֶרֶב וּבִשְׁקָמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אָבֹא שְׁאוֹל אוֹמֵר כָּל אֵילָן סָרֵק חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קִדְמָה. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. וְאִם הָאֵילָן קִדָּם קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. סֶפֶק זֶה קִדָּם. וְסֶפֶק זֶה קִדָּם. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים:

ח מרחיקין גרן קבוע מן העיר חמשים אמה. לא יעשה
אדם גרן קבוע בתוך שלו. אלא אם כן יש לו חמשים
אמה לכל רוח. ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו
בכדי שלא יזיק:

ט מרחיקין את הנבלות. ואת הקברות. ואת הברסקי מן
העיר חמשים אמה. אין עושין ברסקי אלא למזרח העיר.
רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה. חוץ ממערבה
(ומרחיק חמשים אמה):

י מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן
הבצלים. ואת התרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר
בחרדל:

יא מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמשה אמה.
ובחרוב ובשקמה חמשים אמה. בין מלמעלה בין מן
הצד. אם הבור קדמה קוצץ וגותן דמים. ואם האילן קדם
לא יקוצץ. ספק זה קדם וספק זה לא יקוצץ. רבי יוסי
אומר אף על פי שהבור קדם לאילן לא יקוצץ. שזה חופר
בתוך שלו. וזה נוטע בתוך שלו:

יב לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו. אלא אם
כן הרחיק ממנו ארבע אמות. אחד גפנים ואחד כל
אילן. היה גדר בנתיים. זה סומך לגדר מכאן. וזה סומך
לגדר מכאן. היו שרשיו יוצאים לתוך של חבירו. מעמיק

שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲכֹב אֶת הַמַּחְרִישָׁה. הִיא
חוֹפֵר בּוֹר שֵׁיחַ וּמַעֲרָה. קוֹצֵץ וַיּוֹרֵד וְהָעֵצִים שָׁלוּ:

י' אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְשֹׁדֵה חֲבִירוֹ. קוֹצֵץ מִלֹּא הַמְרִדֵּעַ עַל
גְּבִי הַמַּחְרִישָׁה. וּבַחֲרוֹב וּבַשְּׁקֵמָה כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת. בֵּית
הַשְּׁלַחִין. כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כָּל
אֵילָן סָרֵק כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת:

י" אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. קוֹצֵץ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה גָמֵל
עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר גָּמֵל טָעוֹן פֶּשֶׁתָּן. אוֹ חֲבִילִי
זְמוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת מִפְּנֵי
הַטְּמָאָה:

פרק ג

חֲזָקָת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת. וְהַשִּׁיחִין וְהַמַּעֲרוֹת וְהַשּׁוֹבְכוֹת.
וְהַמַּרְחֲצָאוֹת וּבֵית הַבָּדִים. וּבֵית הַשְּׁלַחִין וְהָעֲבָדִים.
וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פִּירוֹת תְּדִיר. חֲזָקָתָן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם
לְיוֹם. שָׁדֵה הַבַּעַל. חֲזָקָתָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַיִנָּה צְרִיכָה
מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה
וּשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי
שְׂמוֹנָה עָשָׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה.
וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי אַרְבַּעַה
עָשָׂר חֳדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּשָׁדֵה לְבָן. אֲבָל בְּשָׁדֵה אֵילָן כָּנֵס אֶת תְּבוּאָתוֹ. מִסֵּק
אֶת זֵיתָיו. כָּנֵס אֶת קִיצוֹ. הָרִי אֵלּוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ב שלש ארצות לחזקה: יהודה ועבר הירדן והגליל. ה'יה ביהודה. והחזיק בגליל. בגליל והחזיק ביהודה. אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים. אלא כדי שיהא באספמ'א. ויחזיק שנה. וילכו ויודיעוהו שנה. ויבא לשנה אחרת:

^ג כל חזקה שאין עמה טענה. אינה חזקה. כיצד. אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי. והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם. אינה חזקה. שמכרת לי. שנתת לי במתנה. אביך מכרה לי. אביך נתנה לי במתנה. הרי זו חזקה. והבא משום ירושה. אינו צריך טענה. האומנין והשותפין והאריסין והאפוטרופין. אין להם חזקה. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה. ולא לאב בנכסי הבן. ולא לבן בנכסי האב. במה דברים אמורים במחזיק. אבל בנותן מתנה. והאחין שחלקו. והמחזיק בנכסי הגר. נעל וגדר ופרץ כל שהוא. הרי זו חזקה:

^ד היו שנים מעידין אותו. שאכלה שלש שנים. ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל. שנים בראשונה. ושנים בשניה. ושנים בשלישית. משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם. הרי אלו שלש עדויות. והן עדות אחת (להזמה):

ה' אלו דברים שיש להן חזקה. ואלו דברים שאין להן חזקה. היה מעמיד בהמה בחצר. תנור וכירים וריחים. ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר. אינה חזקה. אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים. וכן לתנור. וכן לכירים. וכן לריחים. הכניס תרנגולין לתוך הבית. ועשה מקום לזבלו. עמוק שלשה או גבוה שלשה. הרי זו חזקה:

י' המרזב אין לו חזקה. ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה. ולצורי יש לו חזקה. חלון המצרית אין לה חזקה. ולצורית יש לה חזקה. אי זו היא חלון המצרית. כל שאין ראשו של אדם יכול לכנס לתוכה. רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן. אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לתוכה. הרי זו חזקה. היז עד טפח יש לו חזקה. ויכול למחות. פחות מטפח אין לו חזקה. ואין יכול למחות:

י' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת. לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחנה לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עליה על גבי ביתו. ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן עושה אותו גדול. אחד עושה אותו שנים:

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים. בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת. וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזזטראות לרשות הרבים. אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיזין וגזזטראות הרי זו בחזקתה:

פרק ד

המוכר את הבית. לא מכר את היציע. ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו. ולא את החדר שלפנים ממנו. ולא את הגג. בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים. רבי יהודה אומר אם יש לו צורת פתח. אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים. אינו מכור:

ב לא את הבור ולא את הדות. אף על פי שכתב לו עמקא ורומא. וצריך לקח לו דרך דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים אינו צריך לקח לו דרך. ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר. רבי עקיבא אומר אינו צריך לקח לו דרך וחכמים אומרים צריך לקח לו דרך:

ג המוכר את הבית. מכר את הדלת. אבל לא את המפתח. מכר את המכתשת הקבועה. אבל לא את המטלטלת. מכר את האצטרובל אבל לא את הקלת. ולא את התנור ולא את הפירים. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין:

י המזכר את החצר. מכר בתים בורות שיחין ומערות. אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה. רבי אליעזר אומר המזכר את החצר. לא מכר אלא אוירה של חצר:

ה המזכר את בית הבד. מכר את הים ואת הממל. ואת הבתולות. אבל לא מכר את העכירין. ואל הגלגל. ואת הקורה. ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. רבי אליעזר אומר המזכר את בית הבד מכר את הקורה:

י המזכר את המרחץ. לא מכר את הנסרים. ואת הספספלים. ואת הוילאות. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

י המזכר את העיר מכר בתים. בורות שיחין ומערות. מרחצאות ושוככות. ובית הבדין ובית השלחין. אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. אפילו היו בה בהמה ועבדים. הרי כלן מכורין. רבן שמעון בן גמליאל אומר המזכר את העיר מכר את הסנטר:

ה המזכר את השדה. מכר את האבנים שהם לצרכו. ואת הקנים שבבכרם שהם לצרכו. ואת התבואה שהיא

מִחֲבֶרֶת לַקֶּרֶקַע. וְאֵת מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה
מִבֵּית רוֹבַע. וְאֵת הַשּׁוּמְרָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְאֵת
הַחֲרוּב שְׁאִינוֹ מִרְכָּב. וְאֵת בְּתוּלַת הַשְּׁקָמָה:

ט אָבֵל לֹא מָכַר. לֹא אֵת הָאֲבָנִים שְׁאִינָם לְצָרְכוֹ. וְלֹא
אֵת הַקְּנִים שֶׁבְּכֶרֶם שְׁאִינָן לְצָרְכוֹ. וְלֹא אֵת הַתְּבוּאָה
שֶׁהִיא תְּלוּשָׁה מִן הַקֶּרֶקַע. בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מָה
שֶׁבְּתוֹכָהּ. הָרִי כָּלֹן מְכוּרִין. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא מָכַר לֹא אֵת
מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע. וְלֹא אֵת הַשּׁוּמְרָה שֶׁהִיא
עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְלֹא אֵת הַחֲרוּב הַמִּרְכָּב. וְלֹא אֵת סֵדֵן
הַשְּׁקָמָה. וְלֹא אֵת הַבּוֹר וְלֹא אֵת הַגֶּת. וְלֹא אֵת הַשּׁוּבָךְ.
בֵּין חֲרָבִין בֵּין שְׁלָמִים וְצָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי
עֲקִיבָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיד. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא
בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאלוֹ שְׁאִינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
מִכֶּרֶן לְאַחַר רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּמוֹכֵר. אָבֵל בְּנוֹתָן מִתְּנָה נוֹתֵן אֵת כָּלָם. הָאֲחִין שֶׁחִלְקוּ.
זָכוּ בַשָּׂדֶה זָכוּ בְּכָלָם. הַמְּחִזִּיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. הַחֲזִיק בַשָּׂדֶה
הַחֲזִיק בְּכָלָם. הַמְּקַדֵּשׁ אֵת הַשָּׂדֶה הַקָּדִישׁ אֵת כָּלָם. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַמְּקַדֵּשׁ שָׂדֶה לֹא הַקָּדִישׁ אֲלֵא אֵת הַחֲרוּב
הַמִּרְכָּב וְאֵת סֵדֵן הַשְּׁקָמָה:

פרק ה

המוכר את הספינה. מכר את התרין. ואת הנס. ואת העוגין. ואת כל המנהיגין אותה. אבל לא מכר לא את העבדים. ולא את המרצופין. ולא את האנתיקי. ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. הרי כלן מכורין. מכר את הקרון. לא מכר את הפרדות. מכר את הפרדות. לא מכר את הקרון. מכר את העמך. לא מכר את הבקר. מכר את הבקר. לא מכר את העמך. רבי יהודה אומר הדמים מודיעין. כיצד. אמר לו מכור לי עמך. במאתים זוז. הדבר ידוע שאין העמך במאתים זוז. וחכמים אומרים אין הדמים ראיה:

² המוכר את החמור. לא מכר כליו. נחום המדי אומר מכר כליו. רבי יהודה אומר פעמים מכורין ופעמים אינן מכורין. כיצד. היה חמור לפניו. וכליו עליו. ואמר לו מכור לי חמורך זה. הרי כליו מכורין. חמורך הוא אין כליו מכורין:

³ (המוכר את החמור. מכר את הסיח. מכר את הפרה. לא מכר את בנה. מכר אשפה. מכר זבלה. מכר בור מכר מימיו) מכר כורת מכר דבורים. מכר שובך מכר יונים. הלוקח פירות שובך מחבירו. מפריח בריכה ראשונה. פירות כורת נוטל שלשה נחילין ומסרס. חלות דבש מניח שתים חלות יתים לקוץ. מניח שתי גרופיות:

י הקונה שתי אילנות בתוך שדה חבירו. הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר קנה קרקע. הגדילו לא ישפה. והעולה מן הגזע שלו. ומן השרשים של בעל הקרקע. ואם מתו אין לו קרקע. קנה שלשה קנה קרקע. הגדילו ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו. ואם מתו יש לו קרקע:

ה המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים. מכר את הרגלים לא מכר את הראש. מכר את הקנה. לא מכר את הכבד. מכר את הכבד לא מכר את הקנה. אבל בדקה. מכר את הראש מכר את הרגלים. מכר את הרגלים. לא מכר את הראש. מכר את הקנה. מכר את הכבד. מכר את הכבד. לא מכר את הקנה:

י ארבע מדות במוכרין. מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות. הלוקח יכול לחזור בו. רעות ונמצאו יפות. המוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות. יפות ונמצאו יפות. אין אחד מהם יכול לחזור בו. שחמתית ונמצאת לבנה. לבנה ונמצאת שחמתית. טעים של זית ונמצאו של שקמה. של שקמה ונמצאו של זית. זין ונמצאת חמץ. חמץ ונמצא זין. שניהם יכולין לחזור בהן:

י המוכר פירות לחבירו. משך ולא מדד קנה. מדד ולא משך לא קנה. אם היה פקח. שוכר את מקומן. הלוקח

פֶּשֶׁתָּן מִחֲבִירוֹ. הָרִי זֶה לֹא קָנָה. עַד שְׁיִטְלִטְלֻנוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע. וְתִלַּשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה:

ח המוזכר יין ושמן לחבירו. והוקרו או שהוזלו. אם עד שלא נתמלאת המדה. למוזכר. משנתמלאת המדה ללוקח. ואם היה סרסור ביניהן. נשברה החבית נשברה לסרסור. וחייב להטיף לו שלש טפין. הרבינה ומיצה הרי הוא של מוזכר. והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

ט השולח את בנו אצל חנוני (ופגדיון בידו.) ומדד לו באיסר שמן. ונתן לו את האיסר. שבר את הצלוחית ואבד את האיסר. חנוני חייב. רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו. ומודים חכמים לרבי יהודה. בזמן שהצלוחית ביד התינוק. ומדד החנוני לתוכה. חנוני פטור:

י הסיטון מקנח מדותיו אחת לשלשים יום. ובעל הבית אחת לשנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר. חלוף הדברים. החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת. וממחה משקלוותיו פעם אחת בשבת. ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל:

יא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח. אבל ביבש אינו צריך. וחייב להכריע לו טפח. היה שוקל לו עין בעין. נותן לו גירומיו אחד לעשרה בלח ואחד מעשרים ביבש. מקום שנהגו למוד בדקה. לא

יְמוּד בַּגֶּסֶה · בַּגֶּסֶה לֹא יְמוּד בִּדְקָה · לְמַחֹק לֹא יִגְדֹּשׁ ·
לְגִדּוֹשׁ לֹא יִמְחוֹק:

פרק ו

הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · וְלֹא צָמְחוּ · וְאֶפִּילוּ זָרַע פֶּשֶׁתָּן
אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן · רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גָּמְלִיאֵל
אוֹמֵר זֶרְעוֹנִי גָּנָה שְׁאֵינָן נֹאכְלִים חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן:

^ב הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · הָרִי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבַע טַנְפֶּת
לְסֵאָה · תְּאֵנִים מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְתָלְעוֹת לְמֵאָה · מִרְתֵּף
שֶׁל יֵין · מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמֵאָה · קִנְקֻנִּים בִּשְׂרוֹן ·
מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פּוֹסְטִיאוֹת לְמֵאָה:

^ג הַמּוֹכֵר יֵין לַחֲבִירוֹ וְהַחֲמִיץ · אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָיו · וְאִם
יָדוּעַ שְׁיִינוּ מִחֲמִיץ · הָרִי זֶה מְקַח טָעוֹת · וְאִם אָמַר לוֹ יֵין
מִבָּשֶׂם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ · חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד הַעֲצָרַת · וַיִּשֶּׁן ·
מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד · וּמִיוֹשֶׁן · מִשָּׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ד הַמּוֹכֵר מְקוֹם לַחֲבִירוֹ (לְבָנוֹת לוֹ בֵּית ·) וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבִירוֹ לְבָנוֹת לוֹ בֵּית הַתְּנָנוֹת לְבָנוֹ · וּבֵית אֲלֻמְנוֹת לְבָתּוֹ ·
בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא · רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר רֶפֶת בָּקָר הִיא זֹה · הַרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת
בָּקָר בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · בֵּית קָטָן שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה ·
גָּדוֹל שְׁמוֹנֶה עַל עֶשֶׂר · טְרַקְלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר · רוֹמוֹ

כַּחֲצִי אַרְבּוֹ. וְכַחֲצִי רַחְבּוֹ. רֹאֵיהָ לְדַבֵּר הֵיכַל וְכוּתְלָיו. רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כַּבֵּנָן הֵהֵכַל:

ה' מִי שֵׁישׁ לוֹ בּוֹר לַפָּנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס בְּהִמָּתּוֹ וּמִשְׁקָה מְבוֹרוֹ. אֶלָּא מִמָּלֵא
וּמִשְׁקָה מִבְּחוּץ. זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ
פּוֹתַחַת:

י' מִי שֵׁישׁ לוֹ גִּנָּה לַפָּנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס לְתוֹכָהּ תִּגְרִין. וְלֹא יִכְנָס מִתּוֹכָהּ
לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְהַחֲיִצּוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נִתְּנוּ לוֹ
דֶּרֶךְ מִן הַצֵּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה.
וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה. וּמִכְנִיס לְתוֹכָהּ תִּגְרִין. וְלֹא
יִכְנָס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְזֶה וְזֶה אֵינָם רִשָּׁאִים
לְזִרְעָה:

י' מִי שֶׁהֵיטָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ. נִטְלָה וְנִתְּן
לָהֶם מִן הַצֵּד מִה שֶׁנָּתַן נִתְּן. וְשָׁלוּ לֹא הִגִּיעוּ. דֶּרֶךְ הַיְחִיד
אַרְבַּע אַמּוֹת. דֶּרֶךְ הָרַבִּים שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמָּלָךְ
אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. הַמַּעֲמָד דִּינִי
צְפוּרִי אָמְרוּ. בֵּית אַרְבָּעָה קַבִּין:

ה' הַמוֹכֵר מָקוֹם לְחֲבִירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מַעֲרָה אַרְבַּע

אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ וּפּוֹתַח לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כּוֹכִין וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן
 וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן וּשְׁנַיִם כְּנֻגָּדִין וְהַכּוֹכִין אֶרְבֵּן אֶרְבַּע אֲמוֹת
 וְרוֹמֵן שְׁבַעַה וְרַחֲבָן שֵׁשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר עוֹשֶׂה תוֹכָה
 שֶׁל מַעְרָה שֵׁשׁ אֲמוֹת עַל שְׁמוֹנָה וּפּוֹתַח לְתוֹכָה שִׁלְשָׁה
 עָשָׂר כּוֹדֵם אֶרְבַּעַה מִכָּאן וְאַרְבַּעַה מִכָּאן וְשִׁלְשָׁה מִכְּנֻגָּדִין
 וְאַחַד מִיָּמִין הַפֶּתַח וְאַחַד מִן הַשְּׂמָאל וְעוֹשֶׂה חֲצֵר עַל
 פִּי הַמַּעְרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ כְּמֵלֵא הַמָּטָה (וְקוֹבְרִיהָ) וּפּוֹתַח
 לְתוֹכָה שְׁתֵּי מַעְרוֹת אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר אֶרְבַּע לְאַרְבַּע רְחוֹתֶיהָ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
 אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַסֵּלַע:

פרק ז

הָאוֹמֵר לְחֲבִירוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הָיוּ
 שֵׁם נִקְעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סֻלְעִים
 גְּבוּהִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵינָן נִמְדָּדִין עֲמָה פָּחוֹת מִכָּאן
 נִמְדָּדִין עֲמָה וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עָפָר אֲפִילוֹ הָיוּ שֵׁם
 נִקְעִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סֻלְעִים גְּבוּהִים
 יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים הָרִי אֵלָיו נִמְדָּדִין עֲמָה:

^ב בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מִדָּה בְּחֻבֵּל פָּתַח כָּל שֶׁהוּא
 יִנְכָּה הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא יַחֲזִיר אִם אָמַר הֵן חֶסֶר הֵן יוֹתֵר
 אֲפִילוֹ פָּתַח רִבַּע לְסָאָה אוֹ הוֹתִיר רִבַּע לְסָאָה הִגִּיעוּ
 יוֹתֵר מִכָּאן יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן מָה הוּא מַחֲזִיר לוֹ מַעוֹת וְאִם
 רָצָה מַחֲזִיר לוֹ קֶרְקַע וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מַעוֹת לִיפּוֹת

כחו של מוכר. שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגנה בית חצי קב. וכדברי רבי עקיבא בית רבע. מחזיר לו את הקרקע. ולא את הרבע בלבד הוא מחזיר לו. אלא את כל המותר:

ג מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר והן יתר. בטל הן חסר הן יתר את מדה בחבל. הן חסר הן יתר מדה בחבל. בטל מדה בחבל את הן חסר הן יתר. דברי בן ננס. בסימניו ובמצריו. פחות משתות הגיעו. עד שתות ינפה:

ד האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו. חציה בדרום אני מוכר לך. משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום. והוא מקבל עליו מקום הגדר. וחרין ובן חרין. וכמה הוא חרין ששה טפחים ובן חרין שלשה:

פרק ח

יש נוחלין ומנחילין. ויש נוחלין ולא מנחילין. מנחילין ולא נוחלין. לא נוחלין ולא מנחילין. ואלו נוחלין ומנחילין. האב את הבנים. והבנים את האב. והאחין מן האב נוחלין ומנחילין. האיש את אמו. והאיש את אשתו. ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. האשה את בניה. והאשה את בעלה ואחי האם. מנחילין ולא נוחלין. והאחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילין:

ב סדר נחלות כך הוא איש כי ימות ויבן אין לו וְהַעֲבֵרְתָם
את נחלתו לבתו בן קודם לבת וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שֶׁל בֶּן
קודמין לבת בת קודמת לאחין וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שֶׁל בֶּת
קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ
שֶׁל אַחִין קודמין לאחי האב זֶה הַכָּלָל כָּל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה
יוצאי ירכו קודמין וְהָאֵב קודם לְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ:

ג בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהן
שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה
בכור נוטל שני חלקים:

ד אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבן נוטל פי שנים
בנכסי האב ואינו נוטל שנים בנכסי האם וְהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת
מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם:

ה האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש
פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על
מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו רבה
לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קימין
ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה
בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קימין האומר
איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום
שיש בין לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה
רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שהוא ראוי
לירושה דבריו קימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין

דְּבָרָיו קִיָּמִין. הַפּוֹתֵב אֶת נֶכְסָיו לְאַחֲרִים. וְהֵנִיחַ אֶת בְּנָיו.
מֵה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי (אָבֵל) אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימָּנוּ. רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם לֹא הָיוּ בָנָיו נוֹהֲגִין כְּשׁוֹרָה
זְכוּר לְטוֹב:

י' הָאוֹמֵר זֶה בְּנִי נֶאֱמָן. זֶה אָחִי אֵינוֹ נֶאֱמָן. וְנוֹטֵל עִמּוֹ
בְּחֻלְקוֹ. מֵת יַחְזֵרוּ נֶכְסִים לְמִקְוָמָן. נִפְּלוּ לוֹ נֶכְסִים מִמֶּקוֹם
אַחֵר יִירָשׁוּ אָחִיו עִמּוֹ. מִי שִׁמַּת וְנִמְצְאָת דִּיתִיקִי קְשׁוּרָה
עַל יָרְכוֹ. הָרִי זֶה אֵינָה כָּלוּם. זָכָה בָּהּ לְאַחַד. בֵּין מִן
הַיּוֹרְשִׁין. בֵּין שְׂאִינָן מִן הַיּוֹרְשִׁין. דְּבָרָיו קִיָּמִין:

י' הַפּוֹתֵב נֶכְסָיו לְבָנָיו צָרִיד שֶׁיִּכְתּוֹב מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיתָה.
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד. הַפּוֹתֵב
נֶכְסָיו לְבָנוֹ לְאַחֵר מוֹתוֹ. הָאֵב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן
כְּתוּבִין לְבָן. וְהֵבן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשׁוֹת
הָאֵב. מְכַר הָאֵב מְכוּרִין עַד שְׁיָמוּת. מְכַר הֵבן אֵין לְלוֹקַח
בָּהֶן כָּלוּם. עַד שְׁיָמוּת הָאֵב. הָאֵב תּוֹלֵשׁ וּמֵאֲכִיל לְכָל
מִי שִׁירָצָה. וּמֵה שֶׁהֵנִיחַ תְּלוּשׁ הָרִי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין.
הֵנִיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקֹטְנִים. אֵין הַגְּדוּלִים מִתְּפַרְנְסִים עַל
הַקֹּטְנִים. וְלֹא הַקֹּטְנִים גְּזוּנִים עַל הַגְּדוּלִים. אֶלֶּא חוֹלְקִין
בְּשׁוּהָ. נִשְׂאוּ הַגְּדוּלִים יִשְׂאוּ הַקֹּטְנִים. וְאִם אָמְרוּ קֹטְנִים.
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדָרְךָ שֶׁנִּשְׂאָתָם אֲתָם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
אֶלֶּא מֵה שֶׁנִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶן נָתַן:

הַהִינִיחַ בָּנוֹת גְּדוּלוֹת וְקִטְנוֹת. אֵין הַגְּדוּלוֹת מִתְּפַרְנְסוֹת עַל
הַקִּטְנוֹת. וְלֹא הַקִּטְנוֹת נִזְוָנוֹת עַל הַגְּדוּלוֹת. אֶלֶּא חוֹלְקוֹת
בְּשָׁוֶה. נִשְׂאוּ גְּדוּלוֹת יִשְׂאוּ קִטְנוֹת. וְאִם אָמְרוּ קִטְנוֹת
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת בְּדֶרֶךְ שְׁנִשְׂאָתָם אַתָּם. אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
זֶה חֹמֶר בַּבָּנוֹת מִבְּנִים. שֶׁהַבָּנוֹת נִזְוָנוֹת עַל הַבָּנִים. וְאֵין
נִזְוָנוֹת עַל הַבָּנוֹת:

פרק ט

מִי שָׁמַת. וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת. בְּזִמָּן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזְוֹנוּ. נִכְסִים מוֹעֲטִין הַבָּנוֹת
יִזְוֹנוּ. וְהַבָּנִים יִשְׂאֻלוּ עַל הַפִּתְחִים. אֲדָמוֹן אוֹמֵר בְּשִׁבְלִי
שְׂאֵנִי זָכָר הַפִּסְדָּתִי. אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרִי
אֲדָמוֹן:

בַּהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוֹמְטוֹם. בְּזִמָּן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַזָּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֶצֶל נִקְבוֹת. נִכְסִים מוֹעֲטִין הַנִּקְבוֹת
דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֶצֶל זָכָרִים. הָאוֹמֵר אִם תֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר.
יִטּוֹל מָנָה. יִלְדָּה זָכָר נוֹטֵל מָנָה. אִם נִקְבָּה מֵאֲתִים.
יִלְדָּה נִקְבָּה. נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. אִם זָכָר מָנָה. וְאִם נִקְבָּה
מֵאֲתִים. וְיִלְדָּה זָכָר וְנִקְבָּה. הַזָּכָר נוֹטֵל מָנָה. וְהַנִּקְבָּה
נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. יִלְדָּה טוֹמְטוֹם אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם אָמַר כָּל
מֶה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל. הָרִי זֶה יִטּוֹל. וְאִם אֵין שֵׁם יוֹרֵשׁ
אֶלֶּא הוּא. יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל:

ג הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה:

ד האחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו האחין שעשו מקצתן ששבינות בחיי האב חזרה ששבינות חזרה לאמצע שהששבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אינן נגבין בבית דין מפני שהן גמילות חסדים:

ה השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אבל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרבים כדי שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין כדי שתשתמש בהן בבית אביה אינן נגבין:

ו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושיר קרקע כל שהוא מתנתו קימת לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קימת לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרין בריא היה צריך להביא ראיה

שְׁהִיָּה שְׁכִיב מֵרַע. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה:

י הַמַּחֲלֵק נִכְסָיו עַל פִּיּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא
וְאֶחָד מְסֻכָּן. נִכְסִים שֵׁשׁ לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. נִקְנִין בְּכֶסֶף
וּבְשֹׁטֶר וּבַחֲזָקָה. וְשֵׁאִין לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. אֵין נִקְנִין אֶלָּא
בַּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂה בְּאֵמֶן שֶׁל בְּנֵי רוּכֵל. שְׁהִיָּתָה
חוּלָה. וְאָמְרָה תִּנּוּ כְּבִינָתִי לְבִתִּי. וְהִיא בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה.
וּמִתָּה וְקִיָּמוּ אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַר לָהֶן בְּנֵי רוּכֵל תִּקְבְּרִם אִמֶּן.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּשֶׁבֶת דְּבָרָיו קִיָּמִין. מִפְּנֵי שֵׁאִינוּ יָכוֹל
לְכַתּוּב. אֲבָל לֹא בַּחוּל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּשֶׁבֶת אָמְרוּ.
קַל וְחֹמֶר בַּחוּל. כִּיּוֹצֵא בּוֹ זִכִּין לְקַטֵּן וְאֵין זִכִּין לְגָדוֹל. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לְקַטֵּן אָמְרוּ. קַל וְחֹמֶר לְגָדוֹל:

י"ג נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אָבִיו. אוֹ עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו. וְהִיָּתָה
עָלָיו כְּתוּבָת אִשָּׁה. וּבִעָלֵי חוּב. יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הֵבֵן
מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הָאָב. וּבִעָלֵי הַחוּב אוֹמְרִים
הָאָב מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הֵבֵן. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
יַחֲלוּקוּ. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נִכְסִין בַּחֲזָקָתָן:

ט נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ. יוֹרְשֵׁי הַבֵּעַל אוֹמְרִים.
הָאִשָּׁה מִתָּה רֵאשׁוֹנָה. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הַבֵּעַל. יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה
אוֹמְרִים. הַבֵּעַל מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מִתָּה הָאִשָּׁה.
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחֲלוּקוּ. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נִכְסִים

בְּחִזְקָתָן. כְּתוּבָה בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. נִכְסִים הַנִּכְנָסִים
וְהַיּוֹצֵאִין עִמָּה. בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב:

נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיִּחְלֻקוּ. אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה אֲנִי בְּזֶה. שֶׁהַנִּכְסִים בְּחִזְקָתָן. אָמַר לוֹ
בֶּן עֲזַאי עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מַצִּטְעִים. אֵלֶּא שֶׁבֹּאֵת לְחֻלּוֹק
עָלֵינוּ אֶת הַשּׁוּיָן:

פרק י

גֵּט פָּשׁוּט עֲדִיו מֵתוֹכוֹ. וּמִקְשָׁר עֲדִיו מֵאַחֲרָיו. פָּשׁוּט
שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵאַחֲרָיו. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵתוֹכוֹ.
שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִקְשָׁר
שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵתוֹכוֹ כָּשֵׁר. מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט.
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הֵכַל כְּמִנְהַג הַמַּדִּינָה:

^א גֵּט פָּשׁוּט עֲדִיו בְּשֵׁנִים. וּמִקְשָׁר בְּשִׁלְשָׁה. פָּשׁוּט שֶׁכָּתוּב
בּוֹ עַד אֶחָד. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנֵי עֲדִים. שְׁנֵיהֶם
פְּסוּלִים. כְּתוּב בּוֹ זוּזִין מֵאָה. דְּאֵינוֹן סְלֵעִין עֶשְׂרִין. אֵין
לוֹ אֵלֶּא עֶשְׂרִין. זוּזִין מֵאָה דְּאֵינוֹן תְּלָתִין סְלֵעִין אֵין לוֹ
אֵלֶּא מְנָה. כֶּסֶף זוּזִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים.
כֶּסֶף סְלֵעִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים. דְּרַבּוֹנוֹת
דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים. כְּתוּב בּוֹ מְלֻמָּעָה
מְנָה וּמְלֻמָּטָה מֵאַתִּים. מְלֻמָּעָה מֵאַתִּים וּמְלֻמָּטָה מְנָה.
הֵכַל הוֹלֵךְ אַחֵר הַתַּחְתּוֹן. אִם כֵּן לָמָּה כּוֹתֵבִין אֶת הָעֲלִיּוֹן.
שְׂאֵם תִּמְחַק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן. יִלְמַד מִן הָעֲלִיּוֹן:

ג כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו. ושובר
לאשה. אף על פי שאין בעלה עמה. ובלבד שיהא מכירין.
והבעל נותן שָׁכָר. כותבין שטר ללוה אף על פי שאין
מלוה עמו. ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו. והלוה
נותן שָׁכָר. כותבין שטר למוכר. אף על פי שאין לוקח
עמו. ואין כותבין ללוקח. עד שיהא מוכר עמו. והלוקח
נותן שָׁכָר:

ד אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין. אלא מדעת שניהם.
והחתן נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי אריסות וקבלנות.
אלא מדעת שניהם. והמקבל נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי
בירורין. וכל מעשה בית דין. אלא מדעת שניהם. ושניהם
נותנין שָׁכָר. רבן שמעון בן גמליאל אומר לשניהם כותבין
שנים. לזה לעצמו. ולזה לעצמו:

ה מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו. ואמר לו אם
לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו. הגיע זמן
ולא נתן. רבי יוסי אומר יתן. רבי יהודה אומר לא יתן:

ו מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים. ובא לפני בית
דין ועושין לו קיום. איש פלוני בן פלוני. נמחק שטרו
ביום פלוני. ופלוני ופלוני עדיו. מי שפרע מקצת חובו.
רבי יהודה אומר יחליף. רבי יוסי אומר יכתוב שובר.
אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן

הַעֲכָבְרִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי כֵּךְ יָפָה לוֹ. וְלֹא יוֹרֵעַ כַּחוֹ
שֶׁל זֶה:

י' שְׁנֵי אַחִין אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר וְהֵנִיחַ לָהֶן אָבִיהֶן
מִרְחֵץ וּבֵית הַבֵּד. עָשָׂאן לְשֹׁכֵר. הִשְׁכֵּר לְאַמְצָע. עָשָׂאן
לְעֶצְמָן. הָרִי הָעָשִׁיר אֹמֵר לְעָנִי. קַח לְךָ עֲבָדִים. וְיִרְחֲצוּ
בַמִּרְחֵץ. קַח לְךָ זֵתִים. וּבֹא וַעֲשֵׂם בְּבֵית הַבֵּד. שְׁנַיִם
שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת. שֵׁם אֶחָד יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. וְשֵׁם אֲחֵר
יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. אֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיא שְׁטֵר חוּב זֶה עַל זֶה.
וְלֹא אַחֵר יְכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם שְׁטֵר חוּב. נִמְצָא לְאַחַד
בֵּין שְׁטֵרוֹתָיו. שְׁטֵרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן פְּרוּעַ. שְׁטֵרוֹת
שְׁנֵיהֶם פְּרוּעִין. בִּיצֵד יַעֲשׂוּ. יִשְׁלְשׁוּ. וְאִם הָיוּ מְשַׁלְשִׁים
יִכְתְּבוּ סִימָן. וְאִם הָיוּ מְסַמְּנִין יִכְתְּבוּ כֵהֵן. הָאֹמֵר לִבְנוֹ
שְׁטֵר בֵּין שְׁטֵרוֹתַי פְּרוּעַ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָהוּ. שְׁטֵרוֹת כֻּלָּן
פְּרוּעִין. נִמְצָא לְאַחַד שֵׁם שְׁנַיִם. הַגְּדוֹל פְּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ
פְּרוּעַ. הַמְּלוֹה אֶת חֲבִירוֹ עַל יְדֵי עֶרֶב. לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
וְאִם אָמַר עַל מְנַת שְׁאֶפְרַע מִמִּי שְׁאֶרְצָה. יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר אִם יֵשׁ נִכְסִים לָלוֹה. בֵּין
כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב. וְכֵן הָיָה רַבֵּן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר הָעֶרֶב לְאִשָּׁה בְּכַתוּבָתָהּ. וְהָיָה בַּעֲלָהּ
מְגִרָשָׁה יִדְרֹנָה הִנָּאָה. שְׁמָא יַעֲשֶׂה קְנוּנְיָא עַל נִכְסִים שֶׁל
זֶה. וַיַּחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ:

ח' הַמְּלוֹה אֶת חֲבִירוֹ בַּשְּׁטֵר. גּוֹבָה מִנִּכְסִים מְשַׁעֲבָדִים.
עַל יְדֵי עֵדִים גּוֹבָה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. הוֹצִיא עָלָיו כָּתָב

ידוֹ. שֶׁהוּא חַיִּיב לוֹ. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. עָרֵב הַיּוֹצֵא
 לְאַחַר חֲתוּם שְׁטָרוֹת. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. מַעֲשֵׂה
 (בָּא) לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְאָמַר גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין.
 אָמַר לוֹ בֶּן נָנֹס אֵינּוּ גּוֹבֶה לֹא מִנִּכְסִין מִשְׁעֲבָדִין. וְלֹא
 מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. אָמַר לוֹ לָמָּה. אָמַר לוֹ הֵרִי הַחוֹנֵק אֶת
 אֶחָד בְּשׁוֹק וּמָצְאוּ חֲבִירוֹ. וְאָמַר לוֹ הִנֵּחַ לוֹ. וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ.
 פָּטוּר. שֶׁלֹּא עַל אֲמוּנָתוֹ הִלְוָהוּ. וְאִיזָהוּ עָרֵב שֶׁהוּא חַיִּב.
 הִלְוָהוּ וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חַיִּב. שֶׁכֵּן עַל אֲמוּנָתוֹ הִלְוָהוּ. אָמַר
 רַבִּי יִשְׁמַעֵאל הָרוּצָה שִׁיחִכִּים יַעֲסוֹק בְּדִינֵי מַמוֹנוֹת. שְׂאִין
 לָךְ מִקְצוֹעַ בְּתוֹרָה גָּדוֹל מֵהֵן. שֶׁהֵן כְּמַעֲזֵן הַנוֹבֵעַ. וְהָרוּצָה
 שִׁיעֲסוֹק בְּדִינֵי מַמוֹנוֹת. יִשְׁמַשׁ אֶת שְׁמֵעוֹן בֶּן נָנֹס: סָלִיק

מסכת סנהדרין

פרק א

דיני ממונות בשלשה. גזילות וחבלות בשלשה. נזק וחצי נזק. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה. האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה. משום שיש בו דיני נפשות:

^ב מכות בשלשה. משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה. עבור החדש בשלשה. עבור השנה בשלשה. דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין. ובחמשה נושאים ונותנים. וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה מעברת:

^ג סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה. דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר בחמישה. החליצה והמאונס בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה. ההקדשות בשלשה. הערכין המטלטלין בשלשה. רבי יהודה אומר אחד מהן כהן. והקרקעות תשעה וכהן. ואדם פוצא בהן:

^ד דיני נפשות בעשרים ושלשה. הרובע והנרבע בעשרים ושלשה. שנאמר והרגת את האשה ואת הבהמה. ואומר ואת הבהמה תהרגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה.

שְׁנֵאמַר הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעֶלְיוֹ יוּמָת. כְּמִיתַת בְּעָלִים
 כִּד מִיתַת הַשּׁוֹר. הַזֶּאֱבִי וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלִס
 וְהַנֶּחֱשׁ מִיתָתָן בְּעֹשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל
 הַקּוֹדֵם לְהַרְגֵּן זָכָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִיתָתָן בְּעֹשָׂרִים
 וּשְׁלֹשָׁה:

ה' אֵין דִּנְיָן לֹא אֶת הַשֶּׁבֶט וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר. וְלֹא אֶת
 כְּהֵן גְּדוֹל. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאֵין מוֹצִיאִין
 לְמַלְחָמַת הָרְשׁוּת. אֲלֵא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.
 אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעִזְרוֹת. אֲלֵא עַל פִּי בֵּית
 דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין סְנֵהדְרִיּוֹת לְשִׁבְטִים.
 אֲלֵא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין עִיר
 הַנִּדְחָת. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאֵין עוֹשִׂין
 עִיר הַנִּדְחָת בְּסֶפֶר. וְלֹא שָׁלֹשׁ עִיר הַנִּדְחָת. אֲבָל עוֹשִׂין
 אַחַת או שְׁתֵּים:

י סְנֵהדְרִי גְדוֹלָה הֵיטָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְקִטְנָה שֶׁל
 עֹשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין לְגְדוֹלָה שֶׁהִיא שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.
 שְׁנֵאמַר אֶסְפָּה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁה
 עַל גְּבִיהֶן. הָרִי שִׁבְעִים וְאַחַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שִׁבְעִים.
 וּמִנֵּין לְקִטְנָה שֶׁהִיא שֶׁל עֹשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. שְׁנֵאמַר וּשְׁפָטוּ
 הָעֵדָה. וְהִצִּילוּ הָעֵדָה. עֵדָה שׁוֹפָטָה. וְעֵדָה מַצְלָה. הָרִי
 כָּאֵן עֹשָׂרִים. וּמִנֵּין לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה. שְׁנֵאמַר עַד מָתִי
 לְעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת. יֵצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. וּמִנֵּין לְהִבִּיא עוֹד
 שְׁלֹשָׁה. מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת.

שומע אני שאהיה עמהם לטובה. אם כן למה נאמר
 אחרי רבים להטות. לא בהטייתך לטובה. הטייתך לרעה.
 הטייתך לטובה על פי אחד. הטייתך לרעה על פי שנים.
 ואין בית דין שקול. מוסיפין עליהן עוד אחד. הרי כאן
 עשרים ושלושה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין
 מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר מאתים ושלושים. כנגד
 שרי עשרות:

פרק ב

כהן גדול דן ודנין אותו. מעיד ומעידין אותו. חולץ
 וחולצין לאשתו. ומיבמין את אשתו. אבל הוא אינו
 מיבם. מפני שהוא אסור באלמנה. מת לו מת. אינו יוצא
 אחר המטה. אלא הן נכסין והוא נגלה. הן נגלין והוא
 נכסה. ויוצא עמהן עד פתח העיר. דברי רבי מאיר. רבי
 יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש שנאמר ומן המקדש
 לא יצא. וכשהוא מנחם אחרים. דרך כל העם עוברין
 זה אחר זה. והממונה ממצעו בינו לבין העם. וכשהוא
 מתנחם מאחרים. כל העם אומרים לו אנו כפרתך. והוא
 אומר להן תתברכו מן השמים. וכשמברין אותו. כל העם
 מסבין על הארץ. והוא מסב על הספסל:

ב המלך לא דן ולא דנין אותו. לא מעיד ולא מעידין
 אותו. לא חולץ ולא חולצין לאשתו. לא מיבם ולא מיבמין
 לאשתו. רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או ליבם. זכור

לְטוֹב. אָמְרוּ לוֹ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ. וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶלְמָנְתוֹ. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר. נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ. שְׁכָן מְצִינוּ
בְּדוֹד שֶׁנֹּשֵׂא אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל שְׂאוֹל. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּנָה לָךְ אֶת
בֵּית אֲדוֹנֶיךָ וְאֶת נָשִׁי אֲדוֹנֶיךָ בַּחֲקֶךָ:

גַּמַּת לוֹ מֵת. אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פְּלִטְרִין שְׁלוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם רוֹצֵה לְצֵאת אַחֵר הַמָּטָה יוֹצֵא שְׁכָן מְצִינוּ בְּדוֹד
שֶׁיֹּצֵא אַחֵר מִטָּתוֹ שֶׁל אַבְנֵר. שֶׁנֶּאֱמַר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הוֹלֵךְ
אַחֲרֵי הַמָּטָה. אָמְרוּ לוֹ לֹא הָיָה הַדְּבָר אֱלָא לְפִיס אֶת
הָעַם. וְכִשְׁמַבְרִין אוֹתוֹ כָּל הָעַם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ. וְהוּא
מְסַב עַל הַדְּרָגָשׁ:

ד' וּמוֹצִיא לְמַלְחָמַת הָרְשׁוֹת. עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים
וְאַחַד. וּפּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ. וְאֵין מִמְּחִין בִּידוֹ. דֶּרֶךְ
הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁיעוּר. וְכָל הָעַם בּוֹזְזִין וְנוֹתְנִין לְפָנָיו. וְהוּא
נוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ. לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים אֱלָא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִרְבֶּה הוּא לוֹ. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיוּ מְסִירוֹת
אֶת לְבוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֶפִּילוֹ אַחַת וּמְסִירָה אֶת לְבוֹ.
הֲרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה. אִם בֶּן לָמָּה נֶאֱמַר לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים
אֶפִּילוֹ כְּאַבִּיגַיִל. לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים אֱלָא כְּדִי מִרְכַּבְתּוֹ
וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד אֱלָא כְּדִי לִתֵּן אֶסְפִּנְיָא.
וְכוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְשִׁמוֹ. יוֹצֵא לְמַלְחָמָה מוֹצִיָּאָה עִמּוֹ.
נִכְנָס מִכְנִיסָה עִמּוֹ. יוֹשֵׁב בְּדִין הִיא עִמּוֹ. מְסַב הִיא כְּנֻגְדּוֹ.
שֶׁנֶּאֱמַר וְהִיתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו:

ה אין רוכבין על סוסו. ואין יושבים על כסאו. ואין משתמשים בשרביטו. ואין רואין אותו כשהוא מסתפר. ולא כשהוא ערום ולא בבית המרחץ. שנאמר שום תשים עליך מלך. שתהא אימתו עליך:

פרק ג

דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד. וזה בורר לו אחד. ושניהן בוררין להם עוד אחד. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים שני דיני בוררין להם עוד אחד. זה פוסל דינו של זה. וזה פוסל דינו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין. או פסולין. אבל אם היו כשרין. או ממחין. אינו יכול לפוסלן. זה פוסל עדיו של זה. וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו כשרים. אינו יכול לפוסלן:

ב אמר לו נאמן עלי אבא. נאמן עלי אביך. נאמנין עלי שלשה רועי בקר. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו. הנה חייב לחברו שבועה. ואמר לו דור לי בחיי ראשך. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו:

ג ואלו הן הפסולין. המשחק בקוביא. והמלוה ברבית. ומפריחי יונים. וסוחרים שביעית. אומר רבי שמעון בתחלה

היו קורין אותן אוספי שביעית. משרבו האגסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין להן אומנות אלא הוא. אבל יש להן אומנות שלא הוא. פשרין:

ד' ואלה הקרובים. (אביו). ואחיו. ואחי אביו. ואחי אמו. ובעל אחותו. ובעל אחות אביו. ובעל אחות אמו. ובעל אמו. וחמיו. וגיסו. הן ובניהן וחתניהן. וחורגו לבדו. אמר רבי יוסי זו משנת רבי עקיבא. אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו. וכל הראוי לירשו. וכל הקרוב לו באותה שעה. היתה קרוב ונתרחק (הרי זה) פשר. רבי יהודה אומר אפילו מתה בתו. ויש לו בנים ממנה. הרי זה קרוב:

ה' האוהב והשונא. אוהב זה ששבינו. שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה. אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך:

י' כיצד בודקים את העדים. היו מכניסין אותן. ומאמרים עליהן. ומוציאין את כל האדם לחוץ. ומשירין את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. היאך אתה יודע שזה חייב לזה. אם אמר. הוא אמר לי שאני חייב לו. איש פלוני אמר לי. שהוא חייב לו. לא אמר כלום. עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז. ואחר כך מכניסין את השני. ובודקין אותו. אם נמצאו דבריהן מכונין. נושאין ונותנים בדבר. שנים אומרים זכאי. ואחד אומר חייב. זכאי שנים

אומרים חֵיב. ואֶחָד אומר זָכָאי. חֵיב. אֶחָד אומר זָכָאי
ואֶחָד אומר חֵיב. ואֶפִּילוּ שְׁנַיִם מְזַכִּין. אוּ מְחַיִּבִין. ואֶחָד
אומר אֵינִי יוֹדֵעַ. יוֹסִיפוּ הַדִּינִין:

^א גָּמְרוּ אֶת הַדִּבְרִי. הֵיוּ מְכַנְסִין אוֹתָן. הַגְדוֹל שֶׁבַּדִּינִים
אומר. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה זָכָאי. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה חֵיב. וּמִנֵּן
לְכַשְׁיָצָא אֶחָד מִן הַדִּינִים. לֹא יֹאמַר אֲנִי מְזַכֶּה וְחַבְרִי
מְחַיִּבִים. אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה שְׁחַבְרִי רַבּוּ עָלַי. עַל זֶה נֹאמַר
(לֹא תִלְךָ רָכִיל בְּעַמֶּךָ. וְאוֹמַר) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד:

^ב כָּל זְמַן שֶׁמָּבִיא רֵאִיָּה סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמְרוּ לוֹ כָּל
רֵאיוֹת שֵׁישׁ לָךְ הֵבֵא מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. הֵבֵא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים יוֹם סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא מֵצֵא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים. וּמֵצֵא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. וְאוֹמַר
אֵין לִי עֵדִים. אָמְרוּ הֵבֵא רֵאִיָּה וְאוֹמַר אֵין לִי רֵאִיָּה וְלְאַחַר
זְמַן מֵצֵא רֵאִיָּה. וּמֵצֵא עֵדִים. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם. אָמַר
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ
שֵׁישׁ לוֹ עֵדִים וּמֵצֵא עֵדִים. לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֵׁישׁ לוֹ רֵאִיָּה
וּמֵצֵא רֵאִיָּה. (אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. אָמַר אֵין לִי עֵדִים.
הֵבֵא רֵאִיָּה וְאוֹמַר אֵין לִי רֵאִיָּה.) רָאָה שֶׁמִּתְחַיֵּב בַּדִּין.
אָמַר קָרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהַעֲדוּנִי. אוּ שֶׁהוֹצִיא רֵאִיָּה מִתּוֹךְ
אֶפְנֵדָתוֹ. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם:

פרק ד

אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֶחָד דִּינֵי נִפְשׁוֹת. בְּדִרְיֶשָׁה
 וּבַחֲקִירָה. שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם. מֵה
 בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נִפְשׁוֹת. דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה.
 וְדִינֵי נִפְשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת. פּוֹתֶחֱתִין
 בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת פּוֹתֶחֱתִין לְזָכוֹת. וְאֵין
 פּוֹתֶחֱתִין לְחוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד. בֵּין לְזָכוֹת
 בֵּין לְחוּבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד לְזָכוֹת. וְעַל
 פִּי שְׁנַיִם לְחוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מַחְזִירִין בֵּין לְזָכוֹת בֵּין
 לְחוּבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מַחְזִירִין לְזָכוֹת. וְאֵין מַחְזִירִין לְחוּבָה.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת הֵכֵל מְלַמְּדִין זָכוֹת וְחוּבָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵכֵל
 מְלַמְּדִין זָכוֹת. וְאֵין הֵכֵל מְלַמְּדִין חוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת
 הֵמְלֵמֵד חוּבָה מְלַמֵּד זָכוֹת. וְהֵמְלֵמֵד זָכוֹת מְלַמֵּד חוּבָה.
 דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵמְלֵמֵד חוּבָה מְלַמֵּד זָכוֹת. אֲבָל הֵמְלֵמֵד
 זָכוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזּוֹר וּלְלַמֵּד חוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת דִּנְיָן
 בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּלֵילָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת דִּנְיָן בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּיוֹם.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם. בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה. דִּינֵי
 נִפְשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם לְזָכוֹת. וּבְיוֹם שֶׁל אַחֲרָיו לְחוּבָה.
 לְפִכֵּךְ אֵין דִּנְיָן לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב:

ב דִּינֵי הַטְּמְאוֹת וְהַטְּהָרוֹת מִתְּחִילִין מִן הַגָּדוֹל. דִּינֵי נִפְשׁוֹת
 מִתְּחִילִין מִן הַצָּד. הֵכֵל כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֵין הֵכֵל
 כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי נִפְשׁוֹת. אֲלֵא כִּהְנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים.
 הַמְּשִׁיאִין לְכַהֲנָה:

ג סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה. כדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי הדינין עומדין לפניהן. אחד מימין ואחד משמאל. וכותבין דברי המזכין ודברי המחיבין. רבי יהודה אומר שלשה. אחד כותב דברי המזכרים. ואחד כותב דברי המחיבים. והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחיבין:

ד ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם. כל אחד ואחד מכיר את מקומו. היו צריכים לסמוך סומכין מן הראשונה. אחד מן השניה בא לו לראשונה. ואחד מן השלישית בא לו לשניה. ובוררין להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית. ולא היה יושב במקומו של ראשון. אלא יושב במקום הראוי לו:

ה כיצד מאימין אל העדים. על עדי נפשות. היו מכניסין אותן ומאימין עליהם. שמא תאמרו מאומד ומשמועה. עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמענו. או שמא אי אתם יודעין. שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה. הווי' יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות. דיני ממונות. אדם נותן ממון ומתכפר לו. דיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוין בו. עד סוף העולם. שכן מצינו בקין שהרג את אחיו. נאמר בו קול דמי אחיך צועקים. אינו אומר דם אחיך. אלא דמי אחיך. דמו ודם זרעיותיו. דבר אחר דמי אחיך. שהיה דמו משלך על העצים ועל האבנים. לפיכך נברא אדם יחידי. ללמדך שכל המאבד נפש אחת

מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאֵלּוּ אֵבֶד עוֹלָם מָלֵא.
 וְכָל הַמִּקְיִים נָפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב
 כָּאֵלּוּ קַיִם עוֹלָם מָלֵא. וּמִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת שֶׁלֹּא יֵאמָר
 אָדָם לַחֲבִירוֹ. אָבֹא גָדוֹל מֵאֲבִיד. וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶפִּיקוֹרוֹסִים
 אוֹמְרִים. הִרְבָּה רְשׁוּיּוֹת בְּשָׁמַיִם. וְלִהְיֶיד גְּדוֹלָתוֹ שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ כְּמָה מְטַבְּעוֹת בַּחוּתָם
 אֶחָד. וְכֵלֶן דּוֹמִין זֶה לָזֶה. וּמִלֵּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא טֹבֵעַ כָּל אָדָם בַּחוּתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאֵין
 אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבִירוֹ. לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיֵּב לוֹמַר
 בְּשִׁבְלִי גִבְרָא הָעוֹלָם. וְשָׁמָּה תֹאמְרוּ מָה לָּנוּ וְלַצָּרָה
 הַזֹּאת. וְהֵלֵא כִּבְר נֶאֱמַר וְהוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם
 לֹא יֵגִיד וְגוֹמֵר. וְשָׁמָּה תֹאמְרוּ מָה לָּנוּ לַחוּב בְּדָמוֹ שֶׁל זֶה.
 וְהֵלֵא כִּבְר נֶאֱמַר בְּאִבּוֹד רְשָׁעִים רָנָה:

פרק ה

הָיוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשִׁבְעַת חֻקִּירוֹת. בְּאִיזוֹ שָׁבוּעַ. בְּאִיזוֹ
 שָׁנָה. בְּאִיזָה חֹדֶשׁ. בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ. בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם מִכִּירִין אֵתָם אוֹתוֹ. הַתְּרִיתָם בּוֹ.
 הָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. אֵת מִי עֲבָד. וּבְכַמָּה עֲבָד:

^ב כָּל הַמִּרְבָּה בַּבְּדִיקוֹת הָרִי זֶה מְשַׁבַּח. מַעֲשֶׂה וּבְדָק בֶּן
 זָכָאִי בְּעֶצְקֵי תַּאֲנִים. וּמָה בֵּין חֻקִּירוֹת לַבְּדִיקוֹת. חֻקִּירוֹת.
 אֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. עֲדוּתָן בְּטִלָּה. בְּדִיקוֹת אֶחָד אוֹמֵר

אֵינִי יוֹדֵעַ. וְאֶפִּילוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִין. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד חֲקִירוֹת וְאֶחָד בְּדִיקוֹת. בְּזִמְנָן שְׂמִיכָחִישִׁין זֶה אֶת זֶה. עֵדוּתָן בְּטָלָה:

^ג אֶחָד אוֹמֵר בְּשְׁנַיִם בַּחֲדָשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁלְשָׁה בַּחֲדָשׁ. עֵדוּתָן קִיָּמָת. שְׁזֶה יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. אֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁלְשָׁה. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. אֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁתִּי שָׁעוֹת. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁלְשׁ שָׁעוֹת. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁלְשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשׁ. עֵדוּתָן בְּטָלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁבְעָה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. שְׁבַחֲמִשׁ חֲמָה בַּמִּזְרָח. וּבְשִׁבְעָה חֲמָה בַּמַּעֲרָב:

^ד וְאַחֲרֵי כֵן מְכַנְּסִים אֶת הַשְּׁנִי. וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם נִמְצָאוּ דְבָרֵיהֶם מְכּוּנִין. פּוֹתְחִין בְּזָכוֹת. אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. אוֹ אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו חוֹבָה. מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. אָמַר אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. מַעֲלִין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶם. וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כְּלוּ. אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרוֹ שׁוֹמֵעִין לוֹ. וְאֶפִּילוּ הוּא אוֹמֵר יֵשׁ לִי לִלְמַד עַל עֲצָמֵי זְכוֹת. שׁוֹמֵעִין לוֹ. וּבִלְבָד שִׁיְהֵא מִמֶּשׁ בְּדַבְּרוֹ:

^ה אִם נִמְצָאוּ לוֹ זְכוֹת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא מַעֲבִירִין דִּינוֹ לְמַחֲרֵי. (הָיוּ) מַזְדִּיקִין זִוְגוֹת (זִוְגוֹת) וּמִמַּעֲטִין בְּמֵאֶכְלִי. וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל הַיּוֹם. וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּדַבָּר כָּל

הלילה. ולמחרת משכימין ובאין לבית דין. המזכה אומר
 אני מזכה. ומזכה אני במקומי. וחמחייב אומר אני מחייב.
 ומחייב אני במקומי. המלמד חובה. מלמד זכות. אבל
 המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה. אם טעו
 בדבר. שני סופרי הדינין מזכירין אותן. אם מצאו לו זכות
 פטרוהו. ואם לאו עומדים למנין. שנים עשר מזכין ואחד
 עשר מחייבין. וזכאי. שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין.
 ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין. ואחד אומר
 איני יודע. ואפילו עשרים ושנים מזכין. או מחייבין. ואחד
 אומר איני יודע. יוסיפו הדינין. עד כמה מוסיפין שנים
 שנים. עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכין ושלשים
 וחמשה מחייבין. וזכאי. שלשים וששה מחייבין. ושלשים
 וחמשה מזכין. דנין אלו כנגד אלו. עד שיראה אחד מן
 המחייבין. דברי המזכין:

פרק ו

נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו. בית הסקילה הנה
 חוץ לבית דין. שנאמר הוצא את המקלל. אחד
 עומד על פתח בית דין. והסודרין בידו. ואדם אחר רוכב
 הסוס רחוק ממנו. כדי שיהא רואהו. אומר אחד יש לי
 ללמד עליו זכות. הלה מניף בסודרין. והסוס רץ ומעמידו.
 ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות. מחזירין
 אותו. אפילו ארבע וחמשה פעמים. ובלבד שיהא ממש

בְּדַבְּרֵיהֶם מֵצֵאוּ לוֹ זְכוֹת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא יוֹצֵא לְסֶקֶל.
וְכִרְזוּ יוֹצֵא לְפָנָיו אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסֶקֶל. עַל
שֶׁעָבַר עֲבִירָה פְּלוֹנִית. וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדִיו. כָּל מִי שִׁיזִידַע
לוֹ זְכוֹת יָבֹא וְלִלְמַד עָלָיו:

^ב הִיא רְחוֹק מִבֵּית הַסֵּקִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹמְרִים לוֹ
הַתּוֹדָה שְׁכֵן דֶּרֶךְ כָּל הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין. שְׂכַל הַמִּתּוֹדָה יֵשׁ
לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁכֵן מְצִינוּ בְּעֶכָּז שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ.
בְּנֵי שָׁם נָא כְבוֹד לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה. וַיַּעַן עָכָן
אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר. אִמָּנָה אֲנֹכִי חֲטָאתִי לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִזַּאת וְגוֹמֵר. וּמִנֵּין שְׂכָפֶר לוֹ וְדוּיֹו. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
מָה עֲכָרְתָּנוּ. יַעֲכָרְךָ יי בַּיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה עֹכּוֹר.
וְאִי אַתָּה עֹכּוֹר לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְהַתּוֹדוֹת.
אוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר תְּהֵא מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הִיא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְזַמֵּם אוֹמֵר תְּהֵא
מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. חוּץ מִעוֹן זֶה. אָמְרוּ לוֹ אִם
כֵּן יִהְיֶה כָּל אָדָם אוֹמְרִים כֵּךְ. כִּדִּי לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמָן:

^ג הִיא רְחוֹק מִבֵּית הַסֵּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת. מִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ
אֶת בְּגָדָיו. הָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ
וּמֵאַחֲרֶיהָ. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אִישׁ נִסְקֵל
עָרוֹם. וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עָרוֹמָה:

^ד בֵּית הַסֵּקִילָה הִיא גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. אֶחָד מִן הָעֲדִים
דוֹחֲפוֹ עַל מִתְּנֵיוֹ. נִהְפֵּךְ עַל לְבֹו הוֹפְכוֹ עַל מִתְּנֵיוֹ. אִם מִת

(בה) יָצָא וְאִם לֹא הִשְׁנִי נוֹטֵל אֶת הָאֶבֶן וְנוֹתְנָה עַל לְבוֹ. אִם מֵת בָּהּ יָצָא וְאִם לֹא. רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. שְׁנָאֵמַר יָד הָעֲדִים תְּהִיָּה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל הָעָם בְּאַחֲרוֹנָה. כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ נִתְּלָה אֶלָּא הַמְּגִדִּי. וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. הָאִישׁ תּוֹלִים אוֹתוֹ פָּנָיו כְּלָפֵי הָעָם. וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְּלָפֵי הָעֵץ. דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הָאִישׁ נִתְּלָה. וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְהֵלֵא שְׁמַעוֹן בֶּן שֹׁטָח תָּלָה (נָשִׁים) בְּאַשְׁקָלוֹן. אָמְרוּ לוֹ שְׁמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה. וְאִין דָּנִים שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד. כִּי־צַד תּוֹלִין אוֹתוֹ. מְשַׁקְעִין אֶת הַקּוֹרָה בְּאַרְצָ. וְהָעֵץ יוֹצֵא (מִמֶּנָּה). וּמִקִּיף שְׁתֵּי יָדָיו זֶה עַל גִּבּוֹ וְזֶה תּוֹלָה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַקּוֹרָה מְטָה עַל הַכֶּתֶל וְתוֹלָה אוֹתוֹ. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטְּבָחִין עוֹשִׂין. וּמִתִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם לֹן עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנָאֵמַר לֹא תִלִּין גְּבֻלָּתוֹ עַל הָעֵץ. כִּי קְבוּרָה תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיוֹם הַהוּא כִּי קָלְלַת אֱלֹהִים תִּלְוִי וְגוֹמֵר. כְּלוּמַר מִפְּנֵי מָה זֶה תִּלְוִי מִפְּנֵי שֶׁבִּירָךְ אֶת הַשֵּׁם. וְנִמְצָא שֶׁשָּׁמַיִם מִתְּהַלֵּל:

ה' אָמַר רַבִּי מֵאִיר בְּשַׁעָה שְׁאָדָם מִצְטָעֵר שְׂכִינָה. מֵהַלְשׁוֹן אוֹמְרָת. (כִּבְ"י כּוֹל) קָלְנִי מֵרֵאשִׁי. קָלְנִי מִזְרוּעֵי. אִם כֵּן כִּבְ"י כּוֹל הַמָּקוֹם מִצְטָעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רָשָׁעִים שְׁנִשְׁפָּךְ. קָל וְחִמֵּר עַל דָּמָם שֶׁל צְדִיקִים. וְלֹא זֶה בְּלִבְדּוֹ. אֶלָּא כָּל הַמִּלִּין אֶת מֵתוֹ. עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הֵלִינוּ לְכַבּוֹדוֹ לְהַבִּיאַ לוֹ אֶרֶז וְתַכְרִיכִים. אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ

בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו אֵלָּא שְׁנֵי בֵּתֵי קִבְרוֹת הָיוּ מִתְקַנְיָן לְבֵית
דִּין אֶחָד לְנִסְקָלִין וְלַנְּשָׂרְפִין וְאֶחָד לְנִהְרְגִין וְלַנְּחַנְקִין:

^י וְנִתְעַבַּל הַבֶּשֶׂר מִלְקָטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ
בְּמִקְוֵמָן וְהַקְרוּבִים בָּאִים וְשׂוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם הַדִּינִים
וּבְשָׁלוֹם הָעֵדִים כְּלוּמַר דְּעוּ שְׂאִין בְּלִבָּנוּ עֲלֵיכֶם כְּלוּם
שְׂדִין אֶמֶת דְּנָתָם וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִים אֲבָל אוֹנְנִין שְׂאִין
אֲנִינוֹת אֵלָּא בַּלֵּב:

פרק ז

אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין סְקִילָה שְׂרִיפָה הָרֶג
וְחֻנֵּק רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׂרִיפָה סְקִילָה חֻנֵּק
וְהָרֶג זֶה מִצְוֹת הַנִּסְקָלִים:

^ב מִצְוֹת הַנְּשָׂרְפִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל עַד אַרְבָּבוֹתָיו
וְנוֹתְנִים סוֹדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶה וְכוּרָךְ עַל צִוָּאָרוֹ זֶה
מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ זֶה מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ עַד שְׁפוֹתַי אֶת פִּי
וּמִדְּלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ
מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מַעֲיוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הוּא
אִם מֵת בְּיָדָם לֹא הָיוּ מְקַיְמִין בּוֹ (מִצְוֹת) שְׂרִיפָה אֵלָּא
פּוֹתֶחִין אֶת פִּי בַּצֵּבֶת שְׁלֹא בְּטוֹבָתוֹ וּמִדְּלִיק הַפְּתִילָה
וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי
מַעֲיוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן צְדוֹק מַעֲשֶׂה בְּבֵת כֹּהֵן אַחַת
שְׁזַנְתָּהּ וְהָקִיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת וּשְׂרָפוּהָ אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי
שְׁלֹא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בְּקִי:

א מִצֹּת הַנֶּהֱרָגִין הָיוּ מִתִּיזִין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסִיף. כְּרִדָּךְ
שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשֶׂה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נוּוֹל הוּא (זֶה) אֵלֶּא
מִנִּיחִין אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסֵּדֶן וְקוֹצֵת בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ אֵין
מִיָּתָה מִנּוּלָת מִזֹּו. מִצֹּת הַנֶּהֱנָקִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל
עַד אֲרַבְבוּתָיו. וְנוֹתְנִים סוּדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶּה. וְכוּרָךְ
עַל צִוָּאָרוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ. עַד שֶׁנִּפְשׁוּ
יוֹצֵאָה:

ד אֵלוֹ הֵן הַנִּסְקָלִין. הֶבֶא עַל הָאֵם. וְעַל אִשְׁתְּ הָאָב.
וְעַל הַכֶּלֶה. וְעַל הַזְכוּר. וְעַל הַבְּהֵמָה. וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה
אֶת הַבְּהֵמָה. וְהַמְּגֵדָף. וְהָעוֹבֵד עֲבוּדַת אֱלִילִים. וְהַנּוֹתֵן
מִזְרָעוֹ לַמֶּלֶךְ. וְבַעַל אוֹב וַיִּדְּעוּנִי. וְהַמַּחֲלִיל אֶת הַשַּׁבָּת.
וְהַמַּקְלֵל אָבִיו וְאִמּוֹ. וְהֶבֶא עַל נַעֲרָה הַמְּאוֹרְסָה. הַמְּסִית
וְהַמְּדִיחַ. וְהַמְכַּשֵּׁף. וְבֵן סוֹרֵר וּמוֹרֵה. הֶבֶא עַל הָאֵם. חֵיב
עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵם. וּמִשּׁוּם אִשְׁתְּ אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אֵינוֹ חֵיב. אֵלֶּא מִשּׁוּם הָאֵם בְּלֶבֶד. הֶבֶא עַל אִשְׁתְּ אָב.
חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשְׁתְּ אָב. וּמִשּׁוּם אִשְׁתְּ אִישׁ. בֵּין בְּחַי
אָבִיו. בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו. בֵּין מִן הָאִירוּסִין בֵּין מִן
הַנִּשְׁוֹאִין. הֶבֶא עַל כִּלְתּוֹ. חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כִּלְתּוֹ. וּמִשּׁוּם
אִשְׁתְּ אִישׁ. בֵּין בְּחַי בְּנוֹ. בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ. בֵּין מִן
הָאִירוּסִין. בֵּין מִן הַנִּשְׁוֹאִין. הֶבֶא עַל הַזְכוּר. וְעַל הַבְּהֵמָה.
וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא בְּהֵמָה מֵה
חֲטָאָה. אֵלֶּא לְפִי שְׂבָאָה לְאָדָם תִּקְלָה עַל יָדָהּ. לְפִיכָךְ

אמר הכתוב תסקל. דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק. ויאמרו. זו היא שנסקל פלוני על ידה:

ה' המגדף אינו חייב עד שיפרש השם. אמר רבי יהושע בן קרחה בכל יום דגין את העדים בכנוי. יכה יוסי את יוסי. נגמר הדין לא היו הורגים בכנוי. אלא מוציאים כל אדם לחוץ. ושואלים את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. מה ששמעת בפירוש. והוא אומר. והדיגין עומדין על רגליהן. וקורעין ולא מאחין. והשני אומר אף אני כמוהו. והשלישי אומר אף אני כמוהו:

י' העובד עבודת אלילים. אחד העובד. ואחד הזובח. ואחד המקטר. ואחד המנסך. ואחד המשתחוה. ואחד המקבלו עליו לאלוה. והאומר לו אלי אתה. אבל המגפף והמנשק. והמכבד והמרביץ. והמרחיץ. הסך. והמלביש. והמגעיל. עובר בלא תעשה. הנזדר בשמו. והמקים בשמו. עובר בלא תעשה. הפוער עצמו לבעל פעור. זו היא עבודתו. הזורק אבן למרקוליס. זו היא עבודתו:

י' הנותן מזרעו למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. מסר למלך. ולא העביר באש. העביר באש. ולא מסר למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. בעל אוב. זה פיתום המדבר משחיו. וידעוני. זה המדבר בפיו. הרי אלו בסקילה. והנשאל בהם באזהרה:

ה' המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. והמקלל אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם. קללם בכנוי רבי מאיר מחייב. וחכמים פוטרין:

ט' הבא על נערה המאורסה. אינו חייב עד שתהא נערה. בתולה מאורסה. והיא בבית אביה. באו עליה שנים. הראשון בסקילה. והשני בחנק:

י' המסית. זה הדייט המסת את ההדייט. אמר לו יש יראה במקום פלוני. כך אוכלת כך שותה. כך מטיבה כך מריעה. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהן חוץ מזו. אמר לשנים והם עדין. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. אמר לאחד. הוא אומר יש לי חברים. רוצים בכך. אם היה ערום ואינו יכול לדבר בפניהם. מכמינין לו עדים אחורי הגדר. והוא אומר לו. אמור מה שאמרת לי ביחוד. והלה אומר לו. והוא אומר לו. היאך נניח את אלהינו שבשמים. ונלך ונעבוד עצים ואבנים. אם חזר בו (הרי זה) מוטב. ואם אמר כך היא חובתנו. וכך יפה לנו. העומדים מאחורי הגדר. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. האומר אעבוד. אלה. ואעבוד. גלך ונעבוד. אֶזְבַּח. אֶלֶךְ וְאֶזְבַּח. גִּלְךְ וְנִזְבַּח. אֶקְטִיר. אֶלֶךְ וְאֶקְטִיר. גִּלְךְ וְנִקְטִיר. אֶנְסֵךְ. אֶלֶךְ וְאֶנְסֵךְ. גִּלְךְ וְנִנְסֵךְ. אֶשְׁתַּחֲוֶה. אֶלֶךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה. גִּלְךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. המדיח. זה האומר גלך ונעבוד עבודת אלילים:

י" המכשף. העושה מעשה חייב. ולא האוחז את העינים.
 רבי עקיבא אומר משום רבי יהושע. שנים לוקטין
 קשואין. אחד לוקט פטור. ואחד לוקט חייב. העושה
 מעשה חייב. האוחז את העינים פטור:

יום טז

פרק ח

בן סורר ומורה. מאימתי נעשה בן סורר ומורה. משיביא
 שתי שערות. ועד שיקיף זקן התחתון. ולא העליון.
 אלא שדברו חכמים בלשון נקיה. שנאמר כי יהיה לאיש
 בן. בן ולא בת. בן ולא איש. קטן פטור. שלא בא לכלל
 מצות:

ב מאימתי חייב משיאכל טרטימר בשר. וישתה חצי לוג
 יין האיטלקי. רבי יוסי אומר מנה בשר ולוג יין. אכל
 בחבורת מצוה. אכל בעבור החדש. אכל מעשר שני
 בירושלים. אכל גבלות וטרפות שקצים ורמשים. (אכל
 טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. ומעשר שני
 והקדש שלא נפדו.) אכל דבר שהוא מצוה. ודבר שהוא
 עבירה. אכל כל מאכל. ולא אכל בשר. שתה כל משקה
 ולא שתה יין. אינו נעשה בן סורר ומורה. עד שיאכל
 בשר וישתה יין. שנאמר זולל וסובא. ואף על פי שאין
 ראיה לדבר. זכר לדבר. שנאמר אל תהי בסובאי יין
 בזוללי בשר למו:

^א גָּנַב מִשָּׁל אָבִיו וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. מִשָּׁל אֲחֵרִים וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שְׁיִגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וְיֹאכַל בְּרִשּׁוֹת אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שְׁיִגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וּמִשָּׁל אִמּוֹ:

^ד הָיָה אָבִיו רוֹצֵה וְאִמּוֹ אֵינָה רוֹצֵה. אָבִיו אֵינוֹ רוֹצֵה וְאִמּוֹ רוֹצֵה. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שְׁיֵהוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לֹא הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הָיָה אֶחָד מֵהֶם גֹּדֵם אוֹ חֲגֵר. אוֹ אֵלִם. אוֹ סוּמָא. אוֹ חֲרֵשׁ. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. שְׁנַאֲמַר וְתַפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ. וְלֹא גִדְמִין. וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְלֹא חֲגָרִין. וְאָמְרוּ וְלֹא אֱלָמִין. בָּנֵנוּ זֶה וְלֹא סוּמִין. אֵינָנוּ שׁוֹמְעִים בְּקוֹלָנוּ וְלֹא חֲרָשִׁין. מַתְרִין בּוֹ בַּפִּי שְׁלֹשָׁה. וּמִלְקִין אוֹתוֹ. חֲזֵר וּקְלַקֵּל גְּדוֹן בַּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוֹ נִסְקֵל. עַד שְׁיֵהוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה הָרָאשׁוֹנִים. שְׁנַאֲמַר בָּנֵנוּ זֶה. זֶהוּ שְׁלֵקָה בַּפְּנִיכֶם. בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן פְּטוֹר. וְאִם מִשְׁנִיגְמַר דִּינוֹ בָּרַח. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן. חֵיב:

^ה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה גְּדוֹן עַל שֵׁם סוּפּוֹ. אָמְרָה תוֹרָה יָמוּת זָכָאִי. וְאֵל יָמוּת חֵיב. שְׁמִיתָתָן שָׁל רְשָׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. יֵין וְשִׁינָה לְרְשָׁעִים. הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. פְּזוֹר לְרְשָׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. כְּנוֹס לְרְשָׁעִים רָע לָהֶן וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם.

וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה לְעוֹלָם. שְׁקֵט
לְרַשָּׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה
לְעוֹלָם:

י הָבֵא בַּמַּחֲתָרֶת נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ. הִיָּה בָּא בַּמַּחֲתָרֶת.
וְשִׁבַּר אֶת הַחֲבִית. אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים חַיִּב. וְאִם אֵין לוֹ דָּמִים
פְּטוֹר:

י וְאֵלוֹ הֵן שְׁמֵצִילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם. הַרּוֹדֵף אַחֵר חֲבִירוֹ
לְהַרְגּוֹ. וְאַחֵר הַזְּכוּר. וְאַחֵר הַנַּעֲרָה הַמְּאֻרְסָה. אֲבָל
הַרּוֹדֵף אַחֵר בַּהֶמָּה. וְהַמַּחֲלֵל אֶת הַשָּׁבֶת. וְהַעוֹבֵד עֲבוֹדַת
אֱלִילִים אֵין מַצִּילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם:

פרק ט

וְאֵלוֹ הֵן הַנִּשְׁרָפִין. הָבֵא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. וּבֵת כֹּהֵן
שֶׁזִּנְתָה. יֵשׁ בְּכֻלָּל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. בֵּתוֹ. וּבֵת בֵּתוֹ. וּבֵת
בְּנוֹ. וּבֵת אִשְׁתּוֹ. וּבֵת בִּתָּהּ. וּבֵת בִּנְיָהּ. חֲמוֹתוֹ. וְאִם חֲמוֹתוֹ.
וְאִם חֲמוֹי. וְאֵלוֹ הֵן הַנֶּהָרְגִין. הַרוֹצֵחַ. וְאִנְשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת.
רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה אֶת רַעְיוֹ בְּאַבְן. אוֹ בְּבָרָזִל. וְכָבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ
הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר. וְאִינוּ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת חַיִּב.
דָּחַפוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת.
פְּטוֹר. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ פְּטוֹר.
הַשִּׁיד בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב. וְחַכְמֵי פוֹטְרִין.
הַמִּכָּה אֶת חֲבִירוֹ. בֵּין בְּאַבְן אוֹ בְּאֶגְרוֹף. וְאִמְדוּהוּ לְמִיתָה.

והקל ממה שהיה. ולאחר מכאן הכביד ומת. חיבי. רבי
נחמיה אומר פטור. שרגלים לדבר:

^ב נתפון להרוג את הבהמה והרג את האדם. לנכרי והרג
את ישראל. לנפלים והרג בן קימא. פטור. נתפון להכותו
על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לו
על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו ומת. פטור. נתפון
להכותו על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו. והלכה
לו על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת
פטור. נתפון להכות את הגדול. ולא היה בה כדי להמית
הגדול. והלכה לו על הקטן. והיה בה כדי להמית את
הקטן. ומת פטור. נתפון להכות את הקטן. והיה בה כדי
להמית את הקטן. והלכה לה על הגדול. ולא היה בה
כדי להמית את הגדול ומת פטור. אבל נתפון להכותו
על מתניו. והיה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לה
על לבו ומת חיבי. נתפון להכות את הגדול. והיה בה כדי
להמית את הגדול. והלכה לה על הקטן ומת חיבי. רבי
שמעון אומר אפילו נתפון להרוג את זה. והרג את זה.
פטור:

^ג רוצח שנתערב באחרים. כלן פטורין. רבי יהודה אומר
כונסין אותם לכיפה. כל חיבי מיתות שנתערבו זה
בזה. גדוּגין בקלה. הנסקלין בנשרפין. רבי שמעון אומר
גדוּגים בסקילה. שהשרפה חמורה. וחכמים אומרים
גדוּגין בשרפה. שהסקילה חמורה. אמר להן רבי שמעון

אלו לא היתה שרפה חמורה לא נתנה לבת כהן שזנתה.
אמרו לו אלו לא היתה סקילה חמורה לא נתנה למגדף
ולעובד עבודת אלילים. הנהרגין בנחנקין. רבי שמעון
אומר בסיף. וחכמים אומרים בחנק:

ד מי שנתחייב בשתי מיתות דין. נדון בחמורה. עבר
עבירה שנתחייב שתי מיתות. נדון בחמורה. רבי יוסי
אומר נדון בזיקה הראשונה שבאה עליו:

ה מי שלקה ושנה. בית דין מכניסין אותו לכפה. ומאכילין
אותו שעורין. עד שפרסו מתבקעת. ההורג נפש שלא
בעדים. מכניסין אותו לכפה. ומאכילין אותו. לחם צר
ומים לחץ:

ו הגזיב את הקסוה. והמקלל בקוסם. והבועל ארמית.
קנאין פוגעין בו. כהן ששמש בטמאה. אין אחיו הכהנים
מביאין אותו לבית דין. אלא פרחי כהונה מוציאין אותו
חוץ לעזרה. ומפציעין את מוחו בגזרין. זר ששמש
במקדש. רבי עקיבא אומר בחנק. וחכמים אומרים בידי
שמים:

י"ג דפרק זה מאוחר לפרק אלו הן הנחנקין

פרק י

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמֶּךָ
בָּלֶם צְדִיקִים וְגוֹמֵר וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא הָאוֹמֵר אֵין תַּחֲתֵית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה וְאֵין תּוֹרָה
מִן הַשָּׁמַיִם וְאֶפִיקוּרוֹס רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֶף הַקּוֹרָא
בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמִּכָּה וְאוֹמֵר כָּל
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שֹׁמְתִי בְּמִצְרִים לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְיָ רוֹפֵאֲךָ אֲבֵא שָׂאוֹל אוֹמֵר אֶף הַהוֹגָה אֶת הַשֵּׁם
בְּאוֹתִיּוֹתָיו:

ב שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים יִרְבְּעָם אַחָאב וּמִנְשֶׁה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר מִנְשֶׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְּפַלֵּל
אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁבְּהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ
אָמְרוּ לוֹ לְמַלְכוּתוֹ הִשְׁבִּיבוּ וְלֹא לַחֲיֵי הָעוֹלָם הֶבֶא הִשְׁבִּיבוּ
אַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת בִּלְעָם וְדוֹאֵג וְאַחִיתוֹפֶל וְגִיחִזִּי:

ג דוֹר הַמִּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין
שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יִדּוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם לֹא דִין וְלֹא רוּחַ דוֹר
הַפְּלָגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם
מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִשָּׁם
הַפִּיצָם יְיָ בְּעוֹלָם הֶבֶא אֲנָשֵׁי סְדוּם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וְאֲנָשֵׁי סְדוּם רָעִים וְחִטָּאִים לִי מְאֹד רָעִים

בעולם הזה וְחֻטָּאִים לְעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בְּדִין. רַבִּי
 נְחֻמִּיאַ אֹמֵר אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֲמַר עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. וְחֻטָּאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים. עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. זֶה דוֹר הַמְּבוּל. וְחֻטָּאִים בַּעֲדַת
 צְדִיקִים אֵלּוּ אֲנָשֵׁי סְדוּם. אָמְרוּ לוֹ אֵינָן עוֹמְדִין בַּעֲדַת
 צְדִיקִים. אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רָשָׁעִים. מְרַגְלִים אֵין לָהֶם
 חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֲמַר וַיָּמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דְבַת
 הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי יי. וַיָּמוּתוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. בַּמִּגְפָּה
 לְעוֹלָם הַבָּא. דוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
 וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֲמַר בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָתְמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ.
 דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר
 אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי כוֹרְתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח. עֲדַת קֶרֶח אֵינָה
 עֲתִידָה לַעֲלוֹת. שְׁנֵאֲמַר וְתָכַס עָלֵיהֶם הָאָרֶץ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל בְּעוֹלָם הַבָּא. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר יי מִמִּית וּמַחֲיָה מוֹרִיד
 שָׁאוֹל וַיַּעַל. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבֻטִּים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזוֹר. שְׁנֵאֲמַר
 וַיִּשְׁלַכְכֶם אֵל אֶרֶץ אַחֲרֶת כִּי־זֶה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ
 חוֹזֵר. אֵף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר מָה הַיּוֹם מֵאֲפִיל וּמֵאִיר. אֵף עֲשֶׂרֶת
 הַשְּׁבֻטִּים שְׁאֵפֵל לָהֶן. כִּךְ עֲתִיד לְהָאִיר לָהֶן:

ד' אֲנָשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֲמַר
 יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקֶּרְבֶּךָ. וַיִּדְיָחוּ אֶת יוֹשְׁבֵי עִירָם.
 וְאֵינָן נִהְרָגִים עַד שִׁיְהִיו מִדִּיחָהּ מֵאוֹתָהּ הָעִיר. וּמֵאוֹתוֹ

השֶׁבֶט. וְעַד שֶׁיֵּדַח רַבָּה. וְעַד שֶׁיִּדְיַחוּהָ אֲנָשִׁים. הַדִּיחוּהָ נָשִׁים. אוֹ קִטְנִים. אוֹ שֶׁהֵדַח מֵעוּטָה. אוֹ שֶׁהָיוּ מִדִּיחָהּ חוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ בִּיחִידִים. וְצָרִיכִים שְׁנֵי עֲדִים וְהִתְרָאָה. לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בִּיחִידִים מִבְּמִרְבִּים. שֶׁהִיחִידִים בְּסָקִילָה. לְפִיכָךְ מְמוּנָם פֶּלֶט. וְהַמִּרְבִּים בְּסִיף. לְפִיכָךְ מְמוּנָם אֲבָד:

ה' הִכָּה תִּכָּה אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר וְגוֹמֵר. הַחֲמֶרֶת וְהַגְמָלֶת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הָרִי אֵלּוּ מִצִּילִין אוֹתָהּ. שְׁנֵאמַר הַחֶרֶם אוֹתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְגוֹמֵר. מִכָּאן אָמְרוּ נִכְסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוֹכָה אוֹבְדִין. שֶׁבַחּוּצָה לָהּ פֶּלֶטִין. וְשֶׁל רָשָׁעִים בֵּין שְׁבִתוֹכָה. בֵּין שֶׁבַחּוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ אוֹבְדִין:

י וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבּוּץ אֶל תּוֹךְ רְחוּבָהּ. אִם אֵין לָהּ רְחוּב. עוֹשִׂין לָהּ רְחוּב. הֵיְתָה רְחוּבָהּ חוּצָה לָהּ. כּוֹנְסִין אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ. וְשֶׁרָפְתָּ בָּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ. (שְׁלָלָהּ). וְלֹא שְׁלָל שְׁמִים. מִכָּאן אָמְרוּ הַהֲקִדְשׁוֹת שֶׁבָּהּ יִפְדּוּ. וְתִרְוּמוֹת יִרְקְבוּ. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְכֹתֵבִי הַקֹּדֶשׁ יִגְנְזוּ. כָּלִיל לַיְי אֱלֹהֶיךָ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אַתֶּם עוֹשִׂין דִּין בְּעִיר הַנִּדְחָת. מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלּוּ אַתֶּם מַעֲלִים עוֹלָה כָּלִיל לִפְנֵי. וְהֵיְתָה תֵּל עוֹלָם (לֹא תִבְנֶה עוֹד). לֹא תַעֲשֶׂה אֲפִילוֹ גִּנּוֹת וּפְרִדְסִים. דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא תִבְנֶה עוֹד לְכִמּוֹת שֶׁהֵיְתָה אֵינָה נִבְנִית. אֲבָל נַעֲשִׂית הִיא גִּנּוֹת וּפְרִדְסִים. וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם. שְׁכָּל זְמַן שֶׁהָרָשָׁעִים בַּעֲוֹלָם חֲרוֹן

אף בעולם. נאבדו רשעים מן העולם. נסתלק חרון אף מן
העולם:

פרק יא

אלו הן הנחנקין. המכה אביו ואמו. וגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל.
וזקן ממרא על פי בית דין. ונביא השקר. והמתנבא
בשם עבודת אלילים. והבא על אשת איש. וזוממי בת
כהן ובוועלה. המכה אביו ואמו. אינו חייב עד שיעשה בהן
חבורה. זה חמר במקלל מבמכה. שהמקלל לאחר מיתה
חייב. והמכה לאחר מיתה פטור. הגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל
אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו. רבי יהודה אומר עד
שיכניסנו לרשותו וישתמש בו. שנאמר והתעמר בו
ומכרו. הגונב את בנו. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקה מחייב וחכמים פוטרין. גנב מי שחציו עבד וחציו
בן חורין. רבי יהודה מחייב. וחכמים פוטרין:

^ב זקן ממרא על פי בית דין. שנאמר כי יפלא ממך דבר
למשפט וגומר. שלשה בתי דינין היו שם. אחד יושב על
פתח הר הבית. ואחד יושב על פתח העזרה. ואחד יושב
בלשכת הגזית. באים לזה שעל פתח הר הבית. ואומר
כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך למדתי וכך למדו חבירי.
אם שמעו אומרים להם. ואם לאו. באין להם לאותן שעל
פתח העזרה. ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך
למדתי. וכך למדו חבירי. אם שמעו אומרים להם. ואם

לֹאֵוּ אֵלֹוּ וְאֵלֹוּ בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית.
 שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר מִן הַמָּקוֹם
 הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יי' חֹזֵר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וּלְמַד כְּדָרְךָ שֶׁהִיָּה
 לְמַד פֶּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת חֵיב שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאִישׁ אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה בְּזִדּוֹן אִינוֹ חֵיב עַד שִׁיּוּרָה לַעֲשׂוֹת. תִּלְמִיד שֶׁהוֹרָה
 לַעֲשׂוֹת פֶּטוּר. נִמְצָא חֲמֵרוֹ קָלוּ:

^א חֲמֵר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים. מִדְּבָרֵי תּוֹרָה. הָאוֹמֵר אֵין תְּפִילִין.
 כְּדִי לַעֲבוֹר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה פֶּטוּר. חֲמֵשׁ טוֹטְפוֹת לְהוֹסִיף
 עַל דְּבָרֵי סוֹפְרִים חֵיב:

^ד אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. וְלֹא בְּבֵית דִּין
 שֶׁבִּיבְנֵה. אֲלֹא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.
 וּמִשְׁמְרִין אוֹתוֹ עַד הַרְגָּל. וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בְּרָגֶל. שֶׁנֶּאֱמַר
 וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִזְדּוֹן עוֹד. דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מַעֲנִין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה. אֲלֹא מְמִיתִין
 אוֹתוֹ מִיָּד. וְכוֹתְבִים וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת. אִישׁ
 פְּלוּנִי בֶן אִישׁ פְּלוּנִי. נִתְחַיֵּב מִיָּתָה בְּבֵית דִּין:

^ה נְבִיא הַשֶּׁקֶר הַמִּתְנַבֵּא מֵה שְׁלֹא שָׁמַע וּמֵה שְׁלֹא נֶאֱמַר
 לוֹ מִיתָתוֹ בִּיָּדֵי אָדָם. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוֹאָתוֹ. וְהַמּוֹתֵר
 עַל דְּבָרֵי נְבִיא. וְנְבִיא שֶׁעֲבָר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ. מִיתָתוֹ בִּיָּדֵי
 שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי אֲדַרּוֹשׁ מַעֲמוֹ:

^ו הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְאוֹמֵר כֹּךְ אֲמָרָה עֲבוֹדַת
 אֱלִילִים. אֲפִילוֹ כּוֹן אֶת הַהֲלָכָה. לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא.

וּלְטֹהֵר אֶת הַטְּהוֹרִי הֵבֵא עַל אִשָּׁת אִישׁ בֵּינוֹן שֶׁנִּכְנָסָה
 לְרִשּׁוֹת הַבַּעַל לְנִשְׁוֹאִין אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִבְעָלָהּ הֵבֵא
 עָלֶיהָ הָרִי זֶה בְּחֻנֵּק וְזוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן וּבֹעֲלָהּ שְׁכָל
 הַזּוֹמָמִין מִקְדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיתָהּ חוּץ מִזּוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן
 וּבֹעֲלָהּ: סליק

מסכת מכות

פרק א

כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שגרש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין מחר סופו לתן לה כתובתה אומדים כמה רוצה לתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלהי זוז על מנת לתנן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה לתן ויהיו בידו אלהי זוז בין נותנן מכאן ועד שלשים יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים:

^ב מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתיים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקה:

^ג מעידין אני באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיתם לו כאשר זמם דברי רבי

מאיר. וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים. משלשין
בממון. ואין משלשין במכות. ביצד. העידוהו שהוא חייב
לחבירו מאתים וזו. ונמצאו זוממין. משלשין ביניהם. אבל
אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים. ונמצאו זוממין.
כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

ד אין העדים געשים זוממין. עד שיזמו את עצמן. ביצד.
אמרו מעידין אנו באיש פלוני. שהרג את הנפש. אמרו
להן היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה. או ההורג היה
עמנו אותו היום במקום פלוני. אין אלו זוממין. אבל אמרו
להן היאך אתם מעידין. שהרי הייתם עמנו אותו היום
במקום פלוני. הרי אלו זוממין. ונהרגין על פיהם:

ה באו אחרים והזימום. באו אחרים והזימום. אפילו מאה.
כלם יהרגו. רבי יהודה אומר איסטסית היא זו ואינה
נהרגת אלא כת הראשונה בלבד:

ו אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין. שהרי
הצדוקין אומרים. עד שיהרג שנאמר נפש תחת נפש.
אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר. ועשיתם לו כאשר
זמם לעשות לאחיו. והרי אחיו קים. אם כן למה נאמר
נפש תחת נפש. יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו. תלמוד
לומר נפש תחת נפש. הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

ז על פי שנים עדים. או שלשה עדים יומת המת. אם
מתקימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה.

אֵלָא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשָׁנִים. מַה שְׁלֹשָׁה מְזִמִּים אֶת
הַשָּׁנִים. אִף הַשָּׁנִים יִזְמוּ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה.
תְּלִמּוּד לֹאמַר עֲדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַה שָּׁנִים אֵינָן
נִהְרָגִין. עַד שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶם זִמְמִין. אִף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נִהְרָגִין.
עַד שִׁיְהִיו שְׁלֹשָׁתָן זִמְמִין. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תְּלִמּוּד לֹאמַר
עֲדִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָּא הַשְּׁלִישִׁי אֵלָא לְהַחֲמִיר
עָלָיו. וְלַעֲשׂוֹת דִּינּוֹ כִּיּוֹצֵא בָּאֵלוּ. וְאִם כֵּן עָנַשׁ הַכֹּתוּב
לְנִטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֶרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֶרָה. עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה
שִׁישְׁלִים שָׂכָר. לְנִטְפָּל לְעוֹשֵׁי מִצְוָה. כְּעוֹשֵׁי מִצְוָה:

ח מַה שָּׁנִים נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
אִף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פְּסוּל. עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
מִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תְּלִמּוּד לֹאמַר עֲדִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּמָה
דְּבָרִים אֲמורִים בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. תִּתְקַיֵּם
הָעֵדוּת בְּשָׂאָר. רַבִּי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי
נַפְשׁוֹת. בְּזִמְן שֶׁהִתְרוּ בָּהֶן. אֲבָל בְּזִמְן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָּהֶן.
מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין. שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהִרְגָּ אֶת הַנֶּפֶשׁ:

ט הָיוּ שָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן זֶה. וְשָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן
זֶה. וְאֶחָד מִתְּרָה בּוֹ בְּאֲמָצֵעַ. בְּזִמְן שֶׁמִּקְצֵתָן רוֹאִין אֵלָיו
אֶת אֵלָיו. הָרִי אֵלָיו עֵדוּת אַחַת. וְאִם לֹא הָרִי אֵלָיו שְׁתֵּי
עֵדוּיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאָת אַחַת מֵהֶן זִמְמָת. הוּא וְהֵן
נִהְרָגִין. וְהַשְּׁנִיָּה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינָן נִהְרָגִין
עַד שִׁיְהִיו פִּי שְׁנֵי עֲדָיו מִתְרִין בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי שְׁנַיִם

עדים. דבר אחר על פי שנים עדים. שלא תהא סנהדרין
שומעת מפי התרגמן:

מי שנגמר דינו וברח. ובא לפני אותו בית דין. אין
סותרים את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו. מעידין
אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דין של פלוני. ופלוני
ופלוני עדיו. הרי זה יהרג. סנהדרין נוהגת בארץ. ובחוצה
לארץ. סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית.
רבי אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי
טרפון ורבי עקיבא אומרים אלו היינו בסנהדרין. לא
נהרג אדם מעולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הן
מרבין שופכי דמים בישראל:

פרק ב

אלו הן הגולין. ההורג נפש בשגגה. היה מעגל
במעגילה. ונפלה עליו והרגתו. היה משלשל
בחבית. ונפלה עליו והרגתו. היה יורד בסלם ונפל עליו
והרגו. הרי זה גולה. אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה
עליו והרגתו. היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו
והרגתו. היה עולה בסלם ונפל עליו והרגו. הרי זה אינו
גולה. זה הפלל כל שבדרך ירידתו גולה. ושלא בדרך
ירידתו אינו גולה. נשטט הברזל מקתו והרג. רבי אומר
אינו גולה. וחכמים אומרים גולה. מן העץ המתבקע. רבי
אומר גולה. וחכמים אומרים אינו גולה:

ב הזורק אבן לרשות הרבים והרג. הרי זה גולה. רבי אליעזר בן יעקב אומר אם מכשיצאה האבן מידו הוציא הלז את ראשו וקבלה. הרי זה פטור. זרק את האבן לחצרו והרג. אם יש רשות לנזק לכנס לשם גולה. ואם לאו אינו גולה. שנאמר ואשר יבא את רעהו ביער. מה היער רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. יצא חצר בעל הבית שאין רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות. (אף כל רשות). יצא האב המכה את בנו. והרב הרודה את תלמידו. ושלח בית דין:

ג האב גולה על ידי הבן. והבן גולה על ידי האב. הכל גולים על ידי ישראל. וישראל גולין על ידיהן. חוץ מעל ידי גר תושב. וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב. הסומא אינו גולה. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר גולה. השונא אינו גולה. רבי יוסי בר יהודה אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד. רבי שמעון אומר יש שונא גולה. ויש שונא שאינו גולה. (זה הכלל) כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה. ושלל לדעת הרג. הרי זה גולה:

ד להיכן גולין. לערי מקלט. לשלש שבט עבר הירדן. ולשלש שבט ארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן. ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגומר. עד שלא נבחרו שלש שבט ארץ ישראל. לא היו שלש שבט עבר

הִירְדֵּן קוֹלְטוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה. עַד
שֶׁיְהִיוּ שְׁשָׁתָן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת:

ה' וּמִכֻּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים מִזֹּו. שֶׁנֶּאֱמַר תָּכִין לָךְ הַדֶּרֶךְ
וְשִׁלַּשְׁתָּ וְגוֹמַר. וּמוֹסְרִים לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים. שְׁמַא
יִהְרָגְנוּ בַּדֶּרֶךְ. וַיִּדְּבְרוּ אֵלָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר (אף) הוּא
מְדַבֵּר עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

י רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אוֹמֵר בַּתְּחִלָּה. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד
מִזִּיד. מִקְדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט. וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין. וּמִבִּיאִין
אוֹתוֹ מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין הִרְגוּהוּ. שְׁלֹא
נִתְחַיֵּב מִיתָה פְטָרוּהוּ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גְּלוּת. מַחְזִירִין אוֹתוֹ
לְמִקְוָמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִשִּׁיבּוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ
וְגוֹמַר. אֶחָד מְשׁוּחַ בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה. וְאֶחָד הַמֵּרְבֵּה
בְּבָגְדִים. וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחָתוֹ. (מַחְזִירִין אֶת הַרוֹצֵחַ.)
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחְזִיר אֶת הַרוֹצֵחַ.
לְפִיכֵךְ אֲמוּזִיתֵהֶן שָׁל כֹּהֲנִים. מְסַפְּקוֹת לָהֶן מַחֲיָה וּכְסוּת.
כְּדֵי שְׁלֹא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶם שְׁיָמוּתוּ. מִשְׁנַגְמַר דִּינוּ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל. הֲרִי זֶה אֵינוֹ גּוֹלָה. אִם עַד שְׁלֹא נִגְמַר דִּינוּ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִנּוֹ אַחֵר תַּחֲתָיו. וְלֹא אַחֵר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוּ חוּזָר
בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁנֵי:

י נִגְמַר דִּינוּ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל. וְהַחֲזִיר כֹּהֵן גָּדוֹל. וְכֹהֵן גָּדוֹל
שֶׁהָרַג. אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת
מִצְוָה. וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן. וְלֹא לְעֵדוּת נִפְשׁוֹת. וְאִפְּלוּ

יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לוֹ. וְאִפְּלוּ שֶׁר צָבָא יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹאֵב בֶּן
 צְרוּיָה. אֵינּוּ יוֹצֵא מָשֶׁם לְעוֹלָם. שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה.
 שֶׁם תִּהְיֶה דִּירְתּוֹ. שֶׁם תִּהְיֶה מִיתָתוֹ. וְשֶׁם תִּהְיֶה קְבוּרָתוֹ.
 כְּשֶׁם שֶׁהָעִיר קוֹלְטֶת. כִּד תַּחֲוֹמָה קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שִׁיּוֹצֵא חוּץ
 לַתְּחוּם וּמִצָּאוּ גֹאֵל הַדָּם. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִצְוָה
 בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם. וְרִשּׁוֹת בְּיַד כָּל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
 רִשּׁוֹת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וְכָל אָדָם (אִין) חִיבִין עָלָיו. אֵילָן
 שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה חוּץ לַתְּחוּם. אוֹ
 עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה לְתוֹךְ הַתְּחוּם. הַכֹּל הוֹלֵךְ
 אַחֵר הַנוֹף. הָרֶג בְּאוֹתָהּ הָעִיר. גּוֹלָה מְשֻׁכְּנָה לְשֻׁכּוֹנָה.
 וּבֶן לֹוי גּוֹלָה מֵעִיר לָעִיר:

ח (כִּיּוֹצֵא בּוֹ) רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לָעִיר מִקְלָטוֹ. וְרָצוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר
 לְכַבְּדוֹ יֹאמְרוּ לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי כֵן יִקְבֹּל
 מִהֵן. שְׁנֵאמַר וְזֶה דִּבְרֵי הַרוֹצֵחַ. מַעֲלִים הֵיוּ שֹׁכֵר לְלוּיִם
 דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא הֵיוּ מַעֲלִים לָהֶן
 שֹׁכֵר. וְחוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי
 יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא הָיָה חוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ:

פרק ג

וְאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין הַבָּא עַל אַחֲתוֹ וְעַל אַחֲתָאבּוֹ וְעַל
 אַחֲתָא אִמּוֹ וְעַל אַחֲתָא אִשְׁתּוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחֲיוֹ
 וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחִי אֲבִיו וְעַל הַנִּדָּה אֶלְמָנָה לְכֶהֱן גְּדוֹל
 גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכֶהֱן הַדְּיוֹט מִמִּזְרַת וְנִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל
 בֵּת יִשְׂרָאֵל לְנִתֵּן וּלְמִמְזַר אֶלְמָנָה וְגְרוּשָׁה חֵיבִין עָלֶיהָ
 מִשּׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה אֵינוֹ חֵיב אֲלָא מִשּׁם
 אֶחָד בְּלָבָד:

^ב הַטָּמֵא שְׂאֵבֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהָבֵא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא
 וְהָאוֹכֵל חֵלֶב וָדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּל וְטָמֵא הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה
 בַּחוּץ וְהָאוֹכֵל חֶמֶץ בַּפֶּסַח וְהָאוֹכֵל וְהַעוֹשֶׂה מְלָאכָה
 בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְהַמַּפְטִים אֶת הַשֶּׁמֶן וְהַמַּפְטִים אֶת
 הַקִּטְרֶת וְהַסֹּד בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהָאוֹכֵל גְּבֻלוֹת וְטָרְפוֹת
 שְׂקָצִים וְרִמָּשִׁים אֵכֵל טָבֵל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה
 תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ כִּמְהָ יֹאכֵל מִן
 הַטָּבֵל וִיחָא חֵיב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא וְחֻכָּמִים
 אוֹמְרִים כְּזֹאת אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי
 בְּאוֹכֵל נִמְלָה כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חֵיב אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 כְּבִרְיָתָהּ אָמַר לָהֶם אֵף חֲטָה אַחַת כְּבִרְיָתָהּ:

^ג הָאוֹכֵל בְּכוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עָלֶיהֶן קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים חוּץ
 לְקִלְעִים קֹדֶשִׁים קָלִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי חוּץ לַחֻמָּה הַשּׁוֹבֵר

את העצם בפסח הטהור. הרי זה לוקה ארבעים. אבל המזתיר בטהור. והשובר בטמא. אינו לוקה ארבעים:

ד' הנוטל אם על הבגנים. רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח. וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה. שיש בה קום עשה. אין חיבין עליה:

ה' הקורח קרחה בראשו. והמקיף פאת ראשו. והמשחית פאת זקנו. והשוזר שריטה אחת על המת. חיב. שרט שריטה אחת על חמשה מתים. או חמש שריטות על מת אחד. חיב על כל אחת ואחת. על הראש שתיים. אחת מכאן ואחת מכאן. ועל הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן. ואחת מלמטה. רבי אליעזר אומר אם נטלו כלו כאחד. אינו חיב אלא אחת. ואינו חיב עד שיטלנו בתער. רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חיב:

ו' הכותב כתבת קעקע. כתב ולא קעקע. קעקע ולא כתב. אינו חיב עד שיכתוב ויקעקע. בדיו ובכחול. ובכל דבר שהוא רושם. רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון אומר. אינו חיב עד שיכתוב שם את השם. שנאמר וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יי:

ז' נזיר שהיה שותה ביין כל היום. אינו חיב אלא אחת. אמרו לו אל תשתה. אל תשתה. והוא שותה. חיב על כל אחת ואחת:

ה' הָיָה מִטְמֵא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּטְמֵא. אֵל תִּטְמֵא. וְהוּא מִטְמֵא. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְגִלַּח כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תְּגַלַּח. אֵל תְּגַלַּח. וְהוּא מְגִלַּח. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לְבוֹשׁ בְּכֻלָּאִים כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּלְבֹּשׁ. אֵל תִּלְבֹּשׁ. וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ט' יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלָם אֶחָד. וְחַיֵּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׂמֹנֶה לָאוּיִן. הַחוֹרֵשׁ בַּשּׁוֹר וּבַחֲמוֹר. וְהֵם מְקַדְּשִׁים. בְּכֻלָּאִים. בְּכָרִים. וּבְשִׁבְעִית. יוֹם טוֹב. וְכֹהֵן. וְנָזִיר בְּבֵית הַטְּמֵאָה. חֲנֻנְיָה בֶּן חַכִּינָאִי אוֹמֵר אֶף הַלּוֹבֵשׁ כְּלָאִים. אָמְרוּ לוֹ אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם אֶף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם:

' כַּמָּה מִלְּקִין אוֹתוֹ. אַרְבָּעִים חֹסֵר אֶחָת. שְׁנָאֵמַר בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים. מִנֵּן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַרְבָּעִים שְׁלִימוֹת הוּא לֹקָה. וְהִכֵּן הוּא לֹקָה אֶת הַיִּתְיָרָה. בֵּין כְּתָפָיו:

ט"ז אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֲלָא בְּמִכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהַשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. לָקָה מִקְצַת וְאָמְרוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׂמֹנֶה עֶשְׂרִי. מִשְׁלָקָה אָמְרוּ יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. פָּטוּר. עֶבֶר עֲבִירָה שֵׁשׁ בָּה שְׁנֵי לָאוּיִן. אֲמָדוּהוּ אֶמֶד אֶחָד. לֹקָה וּפָטוּר. וְאִם לָאוּ לֹקָה וּמִתְרַפָּא. וְחוֹזֵר וְלֹקָה:

י"ב בַּיָּצֵד מִלְקִין אוֹתוֹ. כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעֵמוּד הַיָּלֵף
וְהַיָּלֵף. וְחֶזֶן הַכֶּנֶסֶת אוֹחֶז בִּבְגָדָיו. אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ. וְאִם
נִפְרָמוּ נִפְרָמוּ. עַד שֶׁהוּא מְגַלָּה אֶת לְבוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה
מֵאַחֲרָיו. חֶזֶן הַכֶּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וְרֹצוּעָה שֶׁל עֵגֶל בִּידוֹ.
כְּפוּלָה אַחַת לְשֵׁתִים. וְשֵׁתִים לְאַרְבָּעָה. וְשְׁתֵּי רֹצוּעוֹת
עוֹלוֹת וְיורדות בָּהּ:

י"ג יָדָה טַפַּח. וְרַחֲבָה טַפַּח. וְרֹאשָׁהּ מַגַּעַת עַל פִּי כְּרִסּוֹ.
וּמִכָּה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְפָּנָיו. וְשְׁתֵּי יָדוֹת מִלְּאַחֲרָיו. וְאִינוּ
מִכָּה אוֹתוֹ. לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֲלֵא מָטָה. שְׁנֹאמֵר
וְהַפִּילוּ הַשּׁוֹפֵט. וְהַמִּכָּה מִכָּה בִּידוֹ אַחַת. בְּכָל כַּחוֹ:

י"ד וְהַקּוֹרָא קוֹרָא אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹמֵר. וְהַפִּלָּא
י"י אֶת מִכּוֹתֶיךָ וְאֶת מִכּוֹת וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵת הַמִּקְרָא.
(וְשִׁמְרָתֶם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְגוֹמֵר. וְחוֹתֶם וְהוּא
רַחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵת הַמִּקְרָא.) וְאִם מֵת
תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רֹצוּעָה אַחַת וּמֵת. הָרִי
זֶה גּוֹלָה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקַל בֵּין בְּרַעֲי בֵּין בְּמִים פָּטוּר. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר הָאִישׁ בְּרַעֲי וְהָאִשָּׁה בְּמִים:

ט"ו כָּל חֲיָבֵי כְרִיתוֹת שְׁלָקוּ. נִפְטְרוּ יְדֵי כְרִיתָתָן. שְׁנֹאמֵר
וְנִלְקָה אַחִיךָ. לַעֲיִנֶיךָ. כְּשִׁלְקָה הָרִי הוּא אַחִיךָ. דְּבָרֵי
רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל
מָה אִם הָעוֹבֵר עַבְיָרָה אַחַת. נוֹטֵל נִפְשׁוֹ עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה
מִצְוָה אַחַת. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שְׁתַּנָּתֵן לוֹ נִפְשׁוֹ.

רבי שמעון אומר ממקומו הוא למד. שנאמר ונכרתו
הנפשות העושות וגומר. ואמר אשר יעשה אותם האדם
וחי בהם. הא כל היושב ולא עבר עבירה. נותנין לו שכר
בעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר הרי הוא אומר
רק חזק לבלתי אכול הדם. כי הדם הוא הנפש וגומר.
ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו. הפורש ממנו
מקבל שכר. גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן
ומחמדתן. הפורש מהן על אחת כמה וכמה. שיזכה לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

^{טז} רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא
לזכות את ישראל. לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.
שנאמר יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: סליק

מסכת שבועות

פרק א

שבועות שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתִּים
שֶׁהֵן אַרְבַּע יִצִּיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתִּים שֶׁהֵן
אַרְבַּע מֵרֵאוֹת נִגְעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבַּעָה:

ב כָּל שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בְּסוֹף וְהָעֶלֶם
בְּנִתְּיָם הָרִי זֶה בַּעֲוֹלָה וְיִזְרֹד יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה
וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים
תּוֹלָה עַד שִׁיּוּדַע לוֹ וַיָּבִיא בַּעֲוֹלָה וְיִזְרֹד:

ג אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף
שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר שְׁנֵאֲמַר מְלֻבֵּד
חֲטָאת הַכַּפָּרִים עַל מֵה שְׁזָה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר מֵה
הַפְּנִימִי אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה אֵף
הַחִיצוֹן אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה:

ד וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף שְׁעִירֵי
הַרְגָּלִים וְשְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁעִירֵי הַרְגָּלִים מְכַפְּרִין אֲבָל לֹא שְׁעִירֵי
רִאשֵׁי חֲדָשִׁים וְעַל מֵה שְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל
הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל אֶת הַטְּמֵא רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הַשְּׁעִירִין
כַּפְּרָתָן שְׁוֶה עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּמִקְדָּשֵׁי הָהָר רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר שְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל

אֶת הַטֵּמֵא וְשֶׁל רִגְלִים מִכִּפְּרִין עַל שְׂאִין בָּהּ יְדִיעָה. לֹא
 בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף. וְשֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים מִכִּפְּר. עַל שְׂאִין
 בָּהּ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוּף. אָמְרוּ לוֹ
 מָהוּ שִׁיקְרָבוּ זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶן יִקְרָבוּ. אָמְרוּ לוֹ הוֹאִיל
 וְאִין כִּפְּרָתָן שָׁוֶה. הֵיאָד קָרְבִּין זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶן כֵּלָן בָּאִין
 לְכַפֵּר עַל טֵמְאָת מִקְדָּשׁ וּקְדָשִׁין:

ה' רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוּ שְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֳדָשִׁים
 מִכִּפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׂאֵכֶל אֶת הַטֵּמֵא. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן שֶׁל
 רִגְלִים. שֶׁמִּכִּפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׂאֵכֶל אֶת הַטֵּמֵא. וְעַל שְׂאִין
 בָּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן שֶׁל יוֹם
 הַכַּפּוּרִים. שֶׁהֵן מִכִּפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׂאֵכֶל אֶת הַטֵּמֵא.
 וְעַל שְׂאִין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף. עַל שְׂאִין בָּהּ
 יְדִיעָה בִּתְחִלָּה. אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוּף. אָמְרוּ לוֹ (אוֹמֵר
 הָיָה רַבִּי) מָהוּ שִׁיקְרָבוּ זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶן. הֵן. אָמְרוּ לוֹ
 אִם כֵּן יִהְיוּ שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים קָרְבִּים בְּרִאשֵׁי חֳדָשִׁים. אֲבָל
 הֵיאָד שֶׁל רִאשֵׁי חֳדָשִׁים קָרְבִּים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. לְכַפֵּר
 כִּפְּרָה שְׂאִינָה שְׁלֵהֶן. אָמַר לָהֶן כֵּלָן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טֵמְאָת
 מִקְדָּשׁ וּקְדָשִׁין:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתיני:

ברוך אתה יהוה למדני חקיך: